

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—VOL. 712.

CHICAGO, ILL., 5. maja (May 5th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

DESET MILJONOV ROK V INDUSTRIJALNI RÉZERVNI ARMADI.

Pet milijonov mož in žensk je brez dela v Zedinjenih državah. To je veliko število. Deset milijonov rok, pripravljenih delati, mora počivati. Prihranki, ki so jih dali nekateri delavci na stran v času vojne "prosperitete", so večinoma pošli. Mnogi jih sploh niso imeli in na njihova vrata trka že par mesecev pomanjkanje. Ampak po dežju pride solnce; po industrijalni depresiji pridejo "dobri časi", dela bo zopet dovolj. Tako se tolaži pet milijonov ljudi, ki so brez dela in milijone drugih, ki ga imajo, pa jim trgajo plače in pri delu jih še bolj naganjajo. Dobri časi pridejo torej sami od sebe, saj je v Washingtonu republikanska administracija, ki skrbi za ameriško delavstvo. Delavci imajo roke, ki so pripravljene delati, imajo glave, ki so pripravljene ubogati povelja bosov, toda te glave niso še zrele, da bi mogle misliti zase.

Roke za delo so tukaj, glav, ki bi znale misliti, pa ni. Zato se lahko nastopa proti delavstvu tako, kakor se nastopa. Lahko se mu znižuje plače in lahko se zapira tiste, ki hočejo varovati interese delavstva.

Sistematično zniževanje plač se nadaljuje širom Zedinjenih držav. Delavstvo je na te možnosti med vojno čisto pozabilo, pa se je sedaj iznašlo v neljubi situaciji. Nad pet milijonov članov ima Ameriška delavska federacija. Pa je vendar brezmočna, da bi se molga uspešno postaviti v bran. Svoji tradicionalni taktiki se mora ameriško strokovno organizirano delavstvo zahvaliti, da je tako šibko v sedanjem boju.

Krizo, ki je sedaj v deželi, niso povzročili kapitalisti kot posamezniki. Povzročil jo je sistem, katerega danes brani poleg kapitalistov in njihovih priveskov še veliko milijonov ljudi. V tem sistemu bodo vedno krize, bodo brezposelnosti in nadaljeval se bo boj za zvišanje plač in kakor sedaj, proti zniževanju plač.

To in to podjetje zniža plače svojim delavcem. Za argument navaja, da so plače previsoke in cene potrebščinam so se znižale. V današnji družbi ima podjetje pravico zniževati plače ali pa odpustiti vslužbenca. Delavstvo pa ima pravico, da reče svojim delodajalcem: "Vaši profiti so previsoki, radežitega morate znižati cene našim produktom." To bi še ne bil socializem, vendar pa delavstvo ne bo reklo nič takega. Imelo je priliko dne 2. novembra

zadnje leto in še številne druge prilike. Pa jih ne vpotrebi.

Imamo sodišča, ki izrekajo, kaj je ustavno in kaj ni ustavno. Če se sprejme semintja zakon, ki je kolikor toliko v prilog delavstvu in radežitega v škodo profitarstvu, se dobi eden ali drugi sodnik, ki svečano proglasi, da je zakon neustaven. Vmešavanje v notranje zadeve korporacij in finančnih baronov je po nazorih nekaterih sodnikov že socializem, seveda ako je to "vmešavanje" v prilog delavstvu in splošni publiki. Če imajo sodniki take nazore, ni to njihova krivda. Ameriško ljudstvo hoče prav take sodnike, kakršne ima, ali pa sploh ne ve, kakšne da hoče. Najhitreje bo še zadnje resnično.

Med ene največjih nasprotnikov organiziranega delavstva spada kansaški governor Allen. Zaradi lepšega trdi, da ni nasproten unijam, ampak je nasproten "zaprti delavnici", ker je neameriška. Amerika je dežela svobode, toda "zaprta" (unijska) delavnica ne predstavlja svobode. Governor Allen je mnenja, da je ves nepokoj med delavstvom pripisati na rovaš unijskim voditeljem, ki vzamejo iz žepov delavcev do \$60,000,000 na leto. To ni visoka svota, tudi, če bi bila vsa izdana v obliki plač unijskim uradnikom, če bi slednji vodili svoj boj na pravi podlagi, ki bi vodila h kakemu cilju, k preustrojitvi družabnega reda.

Sedanji kansaški governor ne pozna napornega dela po jeklarnah, plavžih, v rudotopilnicah po zapadu, v rudnikih in premogovnikih. Če bi ga poznal, če bi okusil sladkosti dela za profit privatnih interesov, bi bil najbrž sam "unijski voditelj".

Korporacije so organizirane v raznih ligah, trgovskih in obrtnih zbornicah in s tajnimi dogovori. Za svojo protekcijo, za obrambo svojih interesov izdajo ne samo šestdeset milijonov, ampak mnogokrat šestdeset milijonov dolarjev na leto. Kadar se gre za obrambo koncesij ali za pridobivanje novih, kadar nastopajo na sodiščih proti štrajkujočemu delavstvu, tedaj imajo najete advokate, ki dobivajo kraljevske plače. Governor Allen pa se ne zgraža in ne očita. Za volilne kampanje kapitalističnih kandidatov trošijo milijone. Za vsako propagando, naperjeno proti "boljševizmu", prihajajo stotisoči in če potrebno, milijoni dolarjev. Ampak Alleni ne obsojajo tega, dasiravno se vsega tega denarja

drži znoj delavstva, ki se poti v rudnikih, premo- govnih rovih, jeklarnah in vseh drugih industrijah.

V Zedinjenih državah je brez posla več ljudi, kakor v katerikoli drugi državi. Tovarne počivajo, na tisoče tovornih železniških vagonov stoji na premikališčih, stavbinska industrija počiva, gospodarji bogastva Zedinjenih držav pa se zabavajo eni v Floridi, drugi v Kaliforniji, tretji v Virginiji, v Evropi in drugod. Ne vsi, kajti nekateri so v svojih pisarnah, v katerih delajo naklepe, kako privedi gospodarske razmere na predvojno bazo. Pomagajo jim sposobni advokatje in drugi strokovnjaki, ali boljše, strokovnjaki vseh poklicov vrše boj za kapitalizem, zakar dobivajo sijajne honorarje.

Delavstvo bi do danes že lahko spoznalo, da razmere v sedanjem sistemu ne morejo biti drugačne kakor so. Industrijalna depresija ni nastala po volji kapitalistov, ampak vsled zakonov kapitalističnega reda. Zakrivil je vojno, ustvaril kaos, storil vsled imperialističnega pohlepa neštete krivice ljudstvom raznih dežel, gospodarstvo pa je pogнал v anarhijo, iz katere ga zdaj vlečejo zdravniki kapitalističnega sistema. Vzroki za brezposelnost v Ameriki in drugod so torej v sistemu. Za ves kaos na svetu je odgovoren kapitalizem, ki so ga ustvarili ljudje v svojem razvoju iz fevdalizma in male obrtnije v kapitalizem.

Ljudstvo je vedno čutilo bič zatiranja najsi bo v kakršnikoli obliki. Tudi upiralo se je od nekdaj in pomagalo si je v kolikor si je bilo sposobno pomagati. Vedno so bili učitelji-uporniki med maso in jo učili ter navduševali v boju. Ampak vsa ni bila nikdar v boju; niti večina ni bila nikdar aktivna in ni ne danes. Mrmrnanja in godrnjanja je mnogo, očitaj zelo veliko, toda volje za organiziran boj je med maso silno malo. Indiferentna je, roke ima, da dela, v glavah ima možgane, ki pa ne funkcionirajo, vsaj ne tako, kot bi morali.

Marsikdo, ki se danes jezi nad brezbriznim delavstvom, bi moral pomisliti, koliko let je bil sam brezbrizen. Treba je bilo dosti propagande, mnogo socialističnega čitiva, predno se je prepričal, da je njegovo mesto v socialistični organizaciji. Če je hotel vršiti propagando naprej, se je moral v poznanju socializma poučevati in vsposobljati za agitatorično delo. Če vzamemo stvar iz tega stališča, tedaj naš nasprotnik ni kapitalizem kot tak, ampak ignoranca v ljudski masi, ker je nesposobna, da ga odpravi in nadomesti s čim boljšem. Razkrivajte ljudstvu gnilobo sedanje družbe, poučite ga, kakšna bo socialistična družba, in ga pridobite, da se bo tudi bojevalo za socializem. Nobene druge poti ni iz sistema brezposelnosti, vojen, glada, izkorišanja, zatiranja in iz vsesplošne mizerije, ki vlada po svetu.

Spoznanje je pot, ki vodi človeštvo naprej. Ljudstvo pa je še vse objeto v temi in le težko pridira luč spoznanja med nezavedno maso. Naprej z lučjo, vedno naprej, prodira energična manjšina in pridobiva svet za socializem. Kajti masa, ki ima roke, da dela, pusti, da drugi, ki jo izkoriščajo, mislijo zanjo.

Ako bi bili tisti milijoni, ki so danes po svetu brez dela, socialisti in bi vedeli, kaj je socializem, bi sploh ne bilo brezposelnosti. Ker še niso, jih moramo pridobivati v naše vrste in jih vzgajati za socializem.

Potreba za agitatorično delo je velika, večja kot kedaj popreje, kajti nahajamo se v začetku socialnega preobrata. Ali delavcev agitatorjev je malo. Vsa nezadovoljnost med ljudstvom ne pomeni nič, če bo ostala samo nezadovoljnost, brez organizirane oblike. Še mnogo, silno veliko agitatoričnega dela je pred nami, predno zgradimo organizacijo, ki bo res predstavljala silo proletarijata.

Človek in elementi.

Abnormalno vreme, ki vlada zadnje čase v Zedinjenih državah, je povzročilo mnogo škode in nesreč. Meteorološki bogovi izkušajo vse mogoče nerednosti in vse vreme je tako, kakor da gospoduje s temperaturo in atmosfero blaznež.

Pred par tedni je zavladovalo pravo toplo vreme. Narava je ozelenela in drevje je šlo v cvetje. Pa ti pridejo orkani in snežni viharji, temperatura pade in farmarji imajo ogromno škodo. V nekaterih mestih so imeli v sredi aprila snežene nevihte, kakršnih ne pomnijo že par zim. To vse se dogaja v času, ko bi imelo vladati pomladansko vreme.

Iz nekaterih krajev se poročajo povodnji; sicer povsem mirni potoki se izpreminjajo v hudournike, razpenjene reke in zbesneli valovi jezer trgajo nasipe in poplavljaajo polja, farme, večkrat tudi cele naselbine, tako da morajo ljudje bežati iz pritličij in se po ulicah voziti s čolni.

V poletnih mesecih bo ljudi mučila vročina. Mnogo ljudi umre vsako leto od solnčarice in kapi, nekateri pridejo ob pamet in se sami pokončajo. Večkrat se dogodi, da zavlada v New Yorku nezna- sna vročina, medtem ko je po centralnem zapadu hladno, tuptatam pa naravnost mraz, in to v poletju. Viharji, povodnji, cikloni in drugi vremenski vplivi napravljajo vsako leto ogromno škodo in stotere neprijetnosti.

To so elementarne nesreče in človeštvo je brezmočno proti njim. Toda vpraša se, če mora biti in če mora ostati brezmočno. Nihče ne more dvomiti, da je priroda močnejša od človeka. Nihče pa tudi ne more tajiti, da je premagal človek že marsikatero sovražnost prirode in da bi jih lahko premagal še več, ako bi posvetil več moči temu namenu. Da bi se mnogo poplav lahko preprečilo, če bi se uravnale vode, zgradila trdna obrežja, napravili primerni jezovi, učvrstili nasipi i. t. d., je samo ob sebi umevno.

Ne dvomno pa bi se storilo še mnogo več. Nekdaj bi se bili vsi smejali človeku, ki bi bil dejal, da se bo mogla prevrtati gora ali pa da bo mogoče govoriti iz New Yorka v San Francisco. Danes se zdi ljudem smešno, da bi se moglo vreme vsaj do gotove meje uravnati. Ali če je bilo mogoče prirodi izbiti neštete tajnosti elektricitete, je smešno misliti,

da se ne bi mogli tudi njeni meteorološki zakoni tako preučiti, da bi jih človek vsaj ponekod dobil v svojo oblast. Prenašanje volje potom sugestije tudi ni malenkost; v ideji je mogoče regulirati toploto in deževje, torej tudi nikakor ni izključeno, da bi se mogla najti praktična pot do tega cilja.

Priroda ima neštete šibe, s katerimi tepe človeka. V njem pa živi hrepenenje po sreči in rad bi se ubranil vseh šib. Toda toliko jih je in tako močne so, da je posameznik v boju z njimi pravi pritlikavec. Le organizirana sila more opraviti kaj izdatnega proti njim.

Toda kaj dela človek? Organizira se za to, da se bojuje s človekom. Nič ni zgovornejšega, kakor pogled na Evropo. Narodi žive tam, ki imajo enake interese. Vsi hrepene po sreči in svobodi. In navaden matematičen prevdarek pove, da bi eno in drugo najprej dosegli, če bi se združili za boj proti vsemu, kar ovira srečo in svobodo.

Človek je ponosen. Imenuje se najpopolnejše bitje na tem svetu in gospodarja zemlje. Toda njegov ponos je silno pretiran in njegova popolnost je zelo nepopolna. Ime človek je skoraj ironično. Na zemlji žive kristjani, izraeliti, mohamedanci, budisti, pogani, kapitalisti, učenjaki, delavci, kmetje, Slovani, Germani, Romani, Japoneci, Indi, Culukafri, Botokudi; ali človeštva ni opaziti. Vsakdo je pač prepričan, da je človek, v temeljnih potezah svoje telesne in duševne organizacije so si enaki, njihovi interesi so enaki, ali njihovo skupnost bi iskal zaman.

Prvotni interesi vseh ljudi so v tem, da si napravijo življenje kolikor mogoče ugodno in lepo. To se pravi, da si osvoje od prirode vse, kar jim more olepšati in oplemeniti življenje, pa da se zavarujejo proti vsemu, kar jim škoduje. Razumno bi torej bilo, da si ustanove organizacijo, ki bi bila čim sposobnejša za ta namen. To bi morala biti organizacija, ki bi obsegala vse ljudi; moralo bi biti organizirano človeštvo. Vse svoje intelektualne in fizične moči bi moralo združiti. Če je napredovalo kljub temu, da je bilo razečpljeno, se mora izvajati iz tega, da bi še veliko bolj napredovalo, ako bi bilo zedinjeno in bi bil sistem v vsem njegovem delu.

Močne sile poslušajo venomer, da bi ohranile razečpljenost človeštva in še bolj poglobile nasprotja. Kajti siromaštvo med posameznimi deli, med razredi, narodi, cerkvami, državami nosi dobiček posameznikom. Interesi skupnosti pa stoje vendar visoko nad profiti majhne manjšine, ki si je znala zagotoviti gospodstvo s pomočjo razdvojitve večine. Največje zlo pa je v tem, da se je večina dala zavesti, da se je dala razcepiti, da se je dal en del nanaševati proti drugemu; tako dela večina v službi manjšine proti svojim lastnim interesom.

Priroda sama je dala človeku ogromne armade sovražnikov — v elementih, v boleznih, na suhem, v zraku, v vodi, pod zemljo. Človek se s tem ni zadovoljil; napravil je še sam med seboj sovraštva. Tisti, ki vladajo, so jih izumili, tisti, ki služijo, so se jim

vdali. Napredni, razumni, kulturni človek je s tem degradiral samega sebe.

Razum pravi človeku: Varuj se nevarnosti. Če jih ne poznaš, jih poišči, da se boš mogel varovati. Človek pa ubija svoj razum in sluša tiste, ki ga uče, da si ustvarja še sam nove nevarnosti. Če prav ima v sebi sposobnosti, da postane velik in da si napravi svet lep, se dela majhnega in sili v suženjstvo.

Nikjer ni zapisano, da mora biti tako. Če bi človek spoznal svoj pravi poklic, bi si na zemlji lahko ustvaril krasen dom. Ako bi združil vse svoje moči, bi lahko uredil svoje delo po najboljši metodi. Obrnil bi svoje orožje zoper svoje sovražnike, ki ogrožavajo njegovo življenje in zdravje, njegov napredek in razvoj. In postal bi res gospodar na zemlji.

Ali najprej mora človek sam pri sebi, v svoji družbi napraviti red. Organizirati mora družbo, da ne bo človeštvo služilo posameznim ljudem, ampak človeštvu. Odpraviti mora gospodstvo in suženjstvo, pa uveljaviti enake pravice med ljudmi. Ako to izvrši, bo lahko dejal, da ni dela, ki se ga človeštvo ne bi moglo lotiti, da ni cilja, ki ga človeštvo ne bi moglo doseči.

Boj proti kapitalizmu.

Kdo vlada?

Kapitalizem ima v Ameriki velike in močne pristaše. Znano je, da je v deželi mnogo velekapitalistov, med njimi takih, ki komaj preštejejo svoje ogromno premoženje.

To so zagovorniki kapitalističnega sistema. Ni se jim čuditi.

V svojih službah imajo kapitalisti ljudi, ki so od konca do kraja odvisni od interesov svojih gospodarjev. Pritiskati morajo, da se izcedi čim več dobička za kapitaliste iz delavstva. Potem smejo tudi sami zajemati iz potoka. Zato gledajo, da teče čim obilnije.

Tudi to so pristaši kapitalizma. In tudi to je razumljivo.

Poleg tega mrgoli povsod parazitov, ki se javljajo povsod, kjer je pričakovati kaj sočne hrane brez truda. Mnogo ameriških političarjev živi tako od grafta. Čim mastnejša je pečenka za kapitaliste, tem bolj se sami rede ob njej.

Kapitalistični sistem se jim zdi torej najidealnejša uredba na svetu.

Tako ima kapitalizem v Zedinjenih državah velik aparat in nič ni preveč rečeno, če se pravi, da kontrolira vse javno življenje.

V kapitalistično manje razvitih evropskih državah vlada tu monarhizem, tam aristokracija, teokracija — v Zedinjenih državah vlada plutokracija. Mi imamo gospodstvo bogastva.

Na papirju je vsa stvar drugačna. Ustava Zedinjenih držav je zelo demokratična. Kdor jo študira iz zakonov in knjig, mora biti prepričan, da ne vlada v Ameriki nihče drugi kakor ljudstvo. Glavni predstavnik vlade, predsednik v Washingtonu, ni nič

druzega kakor prvi uradnik v deželi, izvrševalec ljudske volje. Obe zbornici kongresa voli ljudstvo; zakonodajci so zastopniki naroda in delajo zakone v njegovem imenu, po njegovi volji.

Kdor študira stvar v življenju, prihaja do spoznanja, da visi vsa ameriška ustava v zraku in da je vsa polna ironije. Sam gospod Rockefeller ima več moči kakor nekoliko milijonov naroda. Morgan je kralj kraljev v primeri s predsednikom Zedinjenih držav. Armour lahko gleda na ministre kakor orel na mravlje.

Kdor se je le količkaj ozrl po življenju v tej državi, ve, da je tako.

Ali — to je vendar čudno!

Kako je to mogoče, ako je ustava demokratična? Saj kapitalistov ni večina v Ameriki. Nikakršna tajnost ni, da je tukaj na milijone delavnega ljudstva, siromašnega ljudstva, ki nima s kapitalizmom nič drugega opraviti, kakor da mu služi. Pa da vendar vladajo kapitalisti?

Da, vendar vladajo kapitalisti! Zakoni se večinoma sklepajo kapitalistom v prid, a če se izjemoma sprejme kakšna določba, ki bi lahko koristila delavcem, se ne izvršuje, ali pa se najdejo sodniki dobrega srca, ki doženejo, da je stvar neustavna.

Kljub temu se ne da spraviti s sveta dejstvo, da odločuje večina prebivalstva v Ameriki in da si dela ljudstvo postave.

Kje je torej protislovje?

Ne iščimo ga predaleč. Najdemo ga lahko prav blizu. Ljudstvo odločuje samo proti sebi, proti svojim interesom. In razlagati se da ta absurdnost le na ta način, da velik del ljudstva ne pozna svojih interesov in ne razume javnega življenja.

Kajti da bi zdrav, pameten človek sam sebi kožo drl, je neverjetno in nemogoče.

Ali to, kar dela večina delavskega ljudstva v Ameriki, kadar ima pravico in priliko, da kaj stori zase, glavno kadar so volitve in je treba določiti ljudi, ki bodo izdelavali zakone in one, ki jih bodo izvrševali, pa še one, ki bodo nadzorovali izvrševanje, ne pomeni v resnici nič drugega, kakor da režejo s svojega telesa kožo, iz katere se izdelujejo biči. In s temi biči so naposled sami tepeni.

Vladi kapitalizma se socialisti nič ne čudijo, zakaj socializem je že davno dokazal, da je vsa politika samo vrhna stavba, zgrajena na gospodarski podlagi.

V Ameriki pa je kapitalizem gospodarsko tako razvit, da prednjači vsemu svetu. Zato tudi ni nič čudnega, da se prenaša gospodarska moč kapitalizma na politično polje, da vlada v Ameriki kapitalizem.

Nasprotniki kapitalizma.

Kapitalizem ima tudi nasprotnike v Ameriki.

Četudi kontrolirajo kapitalisti vse meščanske stranke, je vendar vsaj v nekaterih, zlasti med demokrati in progresisti dosti takih, ki smatrajo svoje stranke in njih voditelje za nasprotnike kapitalizma in so sami kapitalizmu sovražni.

Pojdite med ameriške malomeščane, pa jih poslušajte, kadar politizirajo. Človek ne ve, ali bi dejal, da so se v tem oziru Američani evropeizirali, ali so se Evropejci tukaj poamerikanili. Toda gotovo je, da postajajo vsi enaki. Vsi postanejo špisarji.

O politiki govore sicer večinoma le takrat, kadar so znanci lepo med seboj.

Ako se pojavi v družbi, ali pa le pri sosednji mizi neznan človek, tedaj gotovo utihne vsaka beseda o politiki in gospodje gosti so takoj "samo biznismeni", ki zatrjujejo, da morajo živeti od vseh, kakor da bi mogli imeti zaradi tega tudi prepričanje vseh.

Ali če se čutijo brez nadzorstva, če ne slutijo v neznancih nobenega trustarskega ali podobnega špiela, tedaj grme proti velekapitalistom, kakor da ima že vsak pripravljeno gorjačo z volilnih plakatov. Tudi od Rockefellerja, Garyja, Schwaba, pa do zadnjega milijonarja vsi same pijavke, in blagi purgarji le obžalujejo, da jih po zakonu ne morejo linčati.

Bil bi prizor za bogove, če bi se ravno v takem trenutku pokazal kakšen izmed bogov po Mamonovi milosti na pragu. Kajti če ni ravno lep pogled na ljudi, ki se valjajo po trebuih v prahu, bi bil vsaj zabaven. Junaki izpremenjeni v zajce dajejo vedno dosti šale.

Ali dokler so med sabo, so junaki. Če žive v Ameriki res kakšni teroristi, niso mogli biti nikdar tako rradikalni, kakor znajo biti ujezeni purgarji.

Seveda je v stvari zopet mala sitnost. Ako se taki hudi špisarji slučajno porotniki, pa jim pride v roke človek, ki je le obtožen takozvanega terorizma, tedaj se jim zde še vsake vislice prešibke zanj.

Kljub temu so rradikalni, kadar imajo čašo ali buteljko pred sabo.

In mi jim celo verjamemo, da so radikalni tudi v duši, da sovražijo velekapitaliste in da bi jih z veseljem pokončali. Kadar zagrmí v volini agitaciji agitator, da je treba zatreti te pijavke, se jim zažare obrazi, in če potem volijo takega gromovnika, so prepričani, da so volili protikapitalistično.

Kapitalizem ima v Ameriki svoje pionirje, svoje pristaše, svoje oprode, svoje zagovornike.

Kapitalizem ima v Ameriki tudi svoje nasprotnike, svoje sovražnike.

Če hočemo govoriti bolj natančno, moramo pravzaprav reči:

Kapitalisti imajo v Ameriki svoje nasprotnike in sovražnike.

To je namreč stara, ali marsikomu še pred kratkim neznana resnica, da ne dela velekapitalizem škode le delavstvu, ampak vsem, ki ne pripadajo direktno njemu. In pogostoma škoduje srednjim slojem še veliko bolj kakor delavstvu.

Kapitalizem ne more uničiti delavstva. Če sovraži mnogokrat milijonar proletariat "iz vsega srca in iz vse svoje duše", če bi ga rajši tepel s škorpionom kakor z biči, vendar ne more izpremeniti dejstva, da potrebuje delavstvo. Kajti le izkoriščanje

delavstva mu more nositi ogromne obresti in pomnoževati kapital.

Srednjih slojev ne potrebuje kapitalizem. Oni so mu le na poti. Oni kvarijo njegov sistem in njega izpopolnitev. Njegovi interesi mu nikjer ne velevajo, da mora varovati srednje sloje in jih ohraniti. Čim prej izginejo, temprej bo kapitalizem lepo zaokrožen.

Zato je kapitalizem absoluten nasprotnik srednjih slojev in gre naravnost za tem, da jih odpravi kot nadležno nepotrebno. Z organizacijo velikanskih podjetniških družb jim izpodkopava tla pod nogami, z neizprosno, brezobzirno konkurenco jim ubija eksistenco.

To spoznava malomeščanstvo, čeprav je njegovo spoznanje dokaj megleno. In iz tega nejasnega instinkta se poraja njegovo sovraštvo do velekapitalistov, do pijavk, ki mu sesajo kri.

(Konec prihodnjic.)

Socijalistična konferenca v Belgradu.

Po "Napreju".

Dne 27. in 28. marca so zborovali v Belgradu sodrugi centrumaši iz Srbije in Bosne. Sklicali so posebno konferenco, na kateri naj bi se ustanovila odnosno obnovila delavska socijalistična stranka za Jugoslavijo. Za poznavalca razmer v našem delavskem pokretu je bila ta konferenca nedvomno velepomemben dogodek. Delavska socijalistična stranka, kakršna je bila osnovana na belgrajškem kongresu ujedinjena leta 1919., se je razcepila leto kasneje na vukovarskem kongresu vsled nasilnega postopanja ekstremistov. Baš v trenutku, ko je vse kazalo, da bo zedinjenje celokupnega jugoslovanskega proletarijata na temelju marksističnega socijalizma prav kmalu uspešno dovršeno, se je pojavil razdor, ki je v hipu docela predrugačil situacijo. Delavska socijalistična stranka je prišla v roke mladih ljudi, treznejši sodrugi so se pa umaknili v ozadje in čakali na razvoj dogodkov, ki so se kmalu pokazali, da so imeli oni, ki so v Vukovaru svarili, popolnoma prav. Vlada je vedela, s kom ima opraviti, pa je ob prvi priliki razpustila organizacije in ustavila delavski tisk. To nasilje, ki bi moralo pri vsaki resnično močni revolucionarni stranki izzvati odpor in povzročiti vladi najhujše težave, ni našlo v masah odmeva. Komunistična stranka se je le igrala na revolucijo. Faktične revolucionarne moči pa ni imela.

Delavstvo je bilo poraženo, ostalo je brez organizacije, brez moči. Posledica tega je bila, da so se jele delavčeve mezdne in življenske razmere bolj in bolj slabšati. Mnogi podjetniki so kar na svojo pest izrabili položaj ter znižali mezde in odpravili osemurni delavnik. To v dobi, ko bi bilo vsled naraščajoče druginje pravzaprav nujno potrebno, da se plače znatno povešajo. V takih razmerah je bilo treba hitro najti izhod, da se sanira delavski pokret ter ta-

ko res usposobi za uspešne boje proti vladni reakciji in proti podjetniškemu izkoriščanju.

Tisti sodrugi, ki so bili na vukovarskem kongresu preglasovani, so zato šli na delo, da ustvarijo kristalizacijsko točko, okoli katere naj se zbere vsa revolucionarna sila jugoslovanskega delavstva. Namen socijalistične konference je bil tedaj, da se zopet združi proletarijat na zdravi socijalistični podlagi. V tem oziru je konferenca popolnoma dosegla svoj namen.

Na njej so bili zastopani skoro vsi kraji Srbije in Bosne, na njej smo videli stare in izkušene, inteligentne delavce in požrtvovalne intelektualce. Dragiša Lapčević je bil zopet tu na svojem mestu, z njim sodruga Košanin in Topalović in drugi. Navzoča sta bila tudi sodruga Golouh za Slovenija in Radošević za Hrvatsko-Slavonijo. Na dnevnem redu je bilo poleg referatov o dosedanjem delu, o štatutu, programu in taktiki, vprašanje konstituiranja stranke in ureditve strankinega časopisja. Štatut osvaja federalistično načelo, v vprašanju programa in taktike se je pa osvojilo brez pridržka temeljne sklepe dunajskega kongresa. Stranka stoji na stališču marksističnega socijalizma, razredne organizacije in nepretrganega razrednega boja ter pristopa socijalistični družbi, ki je bila osnovana na dunajškem kongresu in ki tvori začetek nove revolucionarne internacionalne vsega proletarijata.

Vsi predlogi so bili soglasno sprejeti, sploh je vladala na konferenci najlepša sloga. Poročali so sodrugi Milojević, Topalović, Pavlović, Lapčević itd. V imenu slovenskega delavstva je pozdravil zbor sodrug Golouh, ki je pojasnil situacijo v Sloveniji od razkola sem ter naglašal, da bo slovensko socijalistično delavstvo storilo v polni meri svojo dolžnost. Povedal je, kako je slovenska stranka že izstopila iz II. internacionale ter sodelovala na dunajškem kongresu in s tem označila dejansko svoje stališče. Slovenski sodrugi žele, da se vse delavstvo v državi zedini v enotno socijalistično stranko.

Konstituiranje stranke je zbor pozdravil z velikim navdušenjem. V odbor so bili izvoljeni sodrugi Dragiša Lapčević, Topalović, Košanin in drugi. Sklenilo se je nadalje izdajati kot osrednje glasilo novoustanovljene delavske socijalistične stranke "Socialistične radniške novine", ki izhajajo dnevno v Belgradu.

Delavska socijalistična stranka, ki so jo ekstremisti pokopali v Vukovaru, je vredna naslednica slavne srbske socijalno demokratične stranke, ki je ob izbruhu vojne znala častno varovati načela socijalizma. Za vse one, ki so vzlic vsem napadom in blatenjem trdno verovali v sanacijo in vstajenje delavskega pokreta pri nas, je ta dogodek velika satisfakcija.

Kar se navadno imenuje "morala," bo v socijalistični družbi gotovo precej drugačna, kakor v kapitalistični. To ne pomeni, da bo slabše, kajti slabo je že sedaj dovolj.

Kapitalistični lakaji.

Razni časnikarski sindikati imajo najete učene "filozofe", da pišejo članke za dnevno časopisje. Med njimi je tudi dr. Frank Crane, ki daje "duševno" hrano tisočerm čitateljem dnevnega časopisja, ki priobča njegove umske proizvode.

Sempatja se primeri, da napiše dr. Crane kaj sanjostojnega, to je kaj takega, kar ni v soglasju z željami tistih, katerim služi njegov intelekt. Posledica je, da mora v drugih člankih popravljati svoje napake. To dokazuje neizpodbitnost trditve socialistov, da piše kapitalistično časopisje v razrednem duhu.

Da bodo čitatelji videli, kako se to izvaja, podajamo tu dva Cranova članka, ki ju je napisal v zvezi z Debsovo obravnavo, obsodbo in napori, da se ga osvobodi iz ječe.

Prvi članek o Debsu je napisal dr. Crane dne 14. junija 1920, drugega pa 17. marca 1921. Prvi se nanaša na nominacijo sodruga Debsa za predsedniškega kandidata socialistične stranke, drugi pa na prizadevanja progresivnih elementov, da se ga izpusti iz ječe. Čitatelji naj primerjajo oba članka, pa naj sodijo, kako morajo pisati kapitalistični žurnalisti.

Prvi Cranov članek, pisan po končani konvenciji socialistične stranke v juniju 1920, se glasi:

DEBS.

Dr. Frank Crane, 14. junija 1920.

"Bil je slikovit in veličasten prizor, ko je odbor konvencije socialistične stranke ponudil nominacijo za predsednika Zedinjenih držav človeku, ki je v ječi vsled kršenja zakonov Zedinjenih držav.

Ničesar v prihajajoči politični kampanji ne bo bolj dramatično, kakor je bilo to.

Eugene V. Debs je bil mnogo let nositelj prapora ameriške socialistične stranke.

On in njegovi pristaši so reprezentanti take misli, ki je po svoji naturi in temperamentu nasprotna vladi.

Vsaka znana sila je spremljana z opozicijo. Vse mirje samo je v balanciranju. Centrifugalne in centripetalne sile drže planet v ravnotežju. Imamo pozitivno in negativno elektriko. V kongresu bodo čez tisoč let od sedaj, kakor so bile tisočletja nazaj, še vedno obstajale nasprotujoče si sile, kakor so n. pr. sedaj Lodge in LaFollette.

Nekateri duhovi so tako ustvarjeni, da izražajo neprenehoma voljo manjšine. Debs je eden izmed takih.

Mi rabimo njega in druge njegove vrste. Mi potrebujemo zasmehovalce, klevetnike, upornike in zdražbarje. Tudi oni imajo svoje dobre strani. David ni hotel zatreti Simeja. Ingersoll je mnogo pomagal krščanski cerkvi. Irci s svojimi nemiri pomagajo Ameriki, ker uzdržujejo razpokošenje za aktivnost. Amerika potrebuje svoje Hearste in Hillquite. Heretiki, protestantje, rebeli, gorjače in malopridneži, vsi spadajo družbi.

Stari načrt, ki so ga izvrševali v monarhijah, je bil streti nasprotnika. Sila je bila originalna mirilka. Bila je priprosta in zato lahko razumljiva.

Kakor vse naivne ideje, je bila tudi ta napačna. Stabilnost ne pride vsled premoči ene sile, ampak iz ravnotežja.

Sanje carjev in boljševikov so bile umiriti državo in jo postaviti na trdna tla. Ampak načrt usode ni

tak. Država, družba, vse človeško življenje, hodi po napeti vrvi. Edina varnost je balanciranje. Pasti do li iz ene ali druge strani je nevarno.

Debsa se ne bi smelo nikdar zapreti. Ni bilo zlobo, da so ga zaprli; bilo je več; bilo je bedasto.

Na podlagi zakonov bi moral iti v ječo. Ampak umetnost vlade je vedeti, kako in kedaj zamižati. Mnogo vlad je bilo prevrnjenih, ker so energično izvajale zakone.

Debsov prestopok je bilo njegovo napačno mnenje. Kaznovati mnenje se pravi povečevati ga. Debsovo mnenje pa ni bilo vredno povečevanja.

Avtoritete so ga s svojo neumnostjo postavile na vzvišeno mesto. Če bi ga pustile pri miru, bi bil ostal navaden agitator.

Izključevanje socialistov iz newyorške legislature, vpitje zvezinega generalnega pravnika Palmerja proti rdečkarjem, ves program represije in nasilja, vse to je otroče. Take stvari so prepojene s srednjeveškimi nazori.

Imamo priprosto, pametno in efektivno sredstvo za obravnavanje za večnimi heretiki. To sredstvo je: pusti naj se jih v miru."

Tako mnenje je imel dr. Crane pred enim letom, ker je bilo to menda *njegovo* mnenje. Drugi članek, ki so ga priobčili tisti dnevnikarji, katere zalaga z gradivom sindikat; za katerega piše dr. Crane, se glasi:

ZAKAJ JE DEBS V JEČI?

Dr. Frank Crane, 15. marca 1921.

"Zadnje čase se opaža mnogo histerije in neumnosti glede Debsove zadeve in njegovi kazni.

Trdi se, da je Debs politični jetnik. Ampak ni. Takih jetnikov ni v Zedinjenih državah. Debs je v ječi ravno zato, kakor njegovi tovariši obsojenci: vsled kršenja zakona.

Debs ni v ječi radi svojega mnenja, ampak tega, kar je storil.

Dvanajst mož, skrbo izbranih, ga je spoznalo krivim, po poštenih in pravičnih sodnih obravnavah, na kateri je imel vse priložnosti do zagovora.

Na koncu obravnave je dejal: "Niti ene besede nimam za pritožbo, najsibo napram obsodbi ali napram obravnavi. Dokazi so bili poštenu in pravilno predloženi od strani obtožiteljev, porota je bila potrpežljiva in pazna, sodnikove instrukcije so bile mojsterske in brezdvomno pravične".

Dejal je, da gre v ječo za ideal. Sodnik Westenhaver, ki ga je obsodil, je dejal: "Jaz ne smatram idealizem obtožence, kakor ga je sam označil, za nič večji in nič vzvišenejši, ali bolj plemenit, kakor je idealizem tisočev mladih mož, ki sem jih videl korakati po clevelandskih ulicah, pripravljenih, da branijo njihovo deželo in zastavo. Vsakdo, ki iztrga meč iz rok teh mladih mož, ali ki pridobi kakega drugega mladega moža, da se upira vršiti svojo dolžnost, kadar je pozvan, da služi na strani prvih, ali vsakdo, ki obstruira rekrutiranje, napravi ravno toliko škode naši deželi, kakor če bi služil kot vojak v vrstah nemške armade."

Debsova zadeva je bila apelirana na najvišje sodišče. Tu je sodnik Holmes opozarjal na dejstvo, da Debs ni bil obsojen "zato, ker je nasproten vsaki vojni, ampak zato, ker je obstruiral vojaške nabore."

Ker je bilo to protizakonito, je bil kršitelj zakona, in raditega, ne pa radi kakega mnenja, je sedaj v ječi. Debs ni upornik proti kakemu tiranu, kot so kralji, carji ali kajzerji. On je upornik proti volji, kakršno ima večina njegovih sodržavljanov.

Človek ima pravico do kakršnegakoli mnenja. To je potrebno za demokracijo.

Toda za demokracijo ni nič manj važno, da potem, ko so vsi izrazili svoje mnenje, vlada večina.

Temelj te republike ni svoboda. Zakoni so temelj, ki so globokejši kot svoboda, kajti brez njih bi bila svoboda nemogoča.

Ti in jaz ne odobravamo nekaterih izmed naših postav. Ampak zato se ne vzrujamo, nego se ravnamo po zakonih, dokler ne pridobimo večine, da jih premenimo.

Vsako v Zedinjenih državah lahko stori eno izmed treh reči:

1. Lahko se ravna po zakonih.

2. Lahko se izseli v kako drugo deželo, ki mu je ljubša.

3. Ali pa gre lahko v ječo.

Debs si je izvolil ječo. Tam naj ostane, dokler ne sklene, da se bo ravnal po zakonih te dežele."

V prvem članku pravi dr. Crane, da ne bi smel biti Debs nikdar obsojen, v drugem zahteva, da mora ostati v ječi.

Tak je ameriški žurnalizem, četudi nekateri slepci še vedno trdijo, da v Ameriki ni razrednega boja.

Kdor hoče jasno sliko o ameriškem žurnalizmu, naj prečita knjigo Brass Check, ki jo je spisal Upton Sinclair. Videl bo, kako se izrablja časopisje, da ustvarja "javno mnenje" v prid privatnih interesov. Na drugi strani pa bi marsikdo spoznal potrebo pomagati graditi trdnjavo delavskega časopisja.

RESOLUCIJE MEDNARODNE SOCIALISTIČNE KONFERENCE NA DUNAJU.

Dasi še ne vemo, kakšno stališče bo zavzela z ozirom na prizadevanje, da se združi svetovni proletarijat v eni Internacionali, ameriška Socialistična stranka, se nam zdi vendar potrebno, da se seznanimo vsaj delno z nekaterimi dokumenti mednarodnih socialističnih konferenc, ki si prizadevajo združiti proletarijat v eni organizaciji in na ta način ustvariti proti skupnemu sovražniku kapitalizmu enotno fronto.

Mi se bomo od časa do časa pečali tudi z resolucijami, ki prihajajo glede prizadevanja za združenje svetovnega proletarijata iz Moskve, toda prav sedaj se nam zdi potrebno, da se seznanimo z nekaterimi dokumenti, ki so bili izdani na mednarodni socialistični konferenci meseca februarja na Dunaju. Naj bodo uspehi te konference že kakršnikoli, je treba priznati, da so nekatere resolucije te konference take, ki gladijo pot in kažejo dooro voljo za združenje.

Iz resolucije, ki jo je sprejela dunajska konferenca z ozirom na imperializem in socialno revolucijo, se vidi posebno jasno, da bi se dale razlike o taktičnem mišljenju premostiti, če bi se vpoštevale razmere, in če bi bilo na vseh straneh dobre volje za to.

Resolucija z ozirom na imperializem in socialno revolucijo se glasi:

Bistvo Imperijalizma.

1. Imperijalizem je na eni strani rezultat podrejanja produkcije naprednih dežel pod nadvlado finančnega kapitala, ki stavlja v službo svojih ekspanzivnih potreb celokupno politiko le-teh držav; na drugi strani je njegov rezultat osvojevanja ostalih dežel, ki stoje še na stopnji predkapitalističnega in rano-kapitalističnega razvoja, in ki takoj postanejo predmet najhujše konkurenčne borbe med različnimi nacionalnimi kapitalističnimi skupinami. Dočim je buržoazija v svoji liberalni dobi razrušila ostanke fevdalizma v visoko razvitih kapitalističnih deželah in na mesto starih vladajočih kooperativnih organizacij postavila ne-

omejeni boj svobodne konkurence, se imperijalistična doba razvoja kapitalizma odlikuje po svojem nasilnem izpodirvanju tradicionalnega družabnega reda v krajih prekomorskih trgov, kakor tudi po izzivu najhujše kapitalistične konkurenčne borbe, ki narašča do oboroženega konflikta zbog monopoliziranja nadvlade in eksploatacije vseh deželah.

Posledice Imperijalizma.

2. Imperijalizem je pred l. 1914 razdelil Evropo v dva sovražna si tabora in je njuna nasprotstva poostrihl v toliki meri, da je zadostoval en sam lokalni konflikt, da je izzval splošno katastrofo. Imperijalizem je žrtvoval milijone ljudskih bitij in blagostanje ene cele generacije vladateljnosti in grabežljivosti finančnega kapitala. Tekom vojne je Imperijalizem sam ovrgel lažnjive izgovore, s pomočjo katerih je angažiral imetje in življenje delovnih mas narodom, da služijo interesom finančnega kapitala. *Legendo centralnih držav*, češ, da vodijo vojno za obrambo svojih dežel, je že prve dni vojne ovrgel zločinski napad na Srbijo in Belgijo; v jedru njene laži pa jo je razkrinkal nasilni mir v Brest-Litovskem in v Bukarešti. — *Legenda ententnih velesil in Zedinjenih držav ameriških*, češ, da vodijo vojno zato, da bi zajamčile demokratično vladavino in večni mir na svetu, pa je razkrinkana v mirovni pogodbi v Versaillesu in Saint-Germainu, Trianonu, Neullyju in Sevresu kot sistem ciničnih laži. — Celo svobodoumna ideologija nacionalnega gibanja malih narodov, ki jih je imperijalizem med vojno stavil v službo svojih interesov, je po izzidu vojne gažena: svoboda, ki so jo ententne sile izvojevale z vojno, služi njihovemu imperijalizmu; in "osvojenji" narodi izkoriščajo to "svobodo", da pogazijo pravico samoodločevanja drugih narodov in jih vprežejo v neznošljiv jarem tuje nacionalne vladavine. Narodnostne manjšine pogrešajo kakor prej tako tudi sedaj svoje državljanske narodnostne pravice.

Imperijalizem — sredstvo kontrarevolucije.

3. Svetovna vojna je hudo razruvala kapitalistični sistem. Doživljaji iz vojne, ki pretresajo, ter težka *gospodarska kriza*, ki je imperijalizem ne more spraviti s pota, so zrevolucionirali narode. Ogromni socialni revoluciji v Rusiji so sledile revolucije v Sredni Evropi; podjarmljeni narodi Azije in Afrike se dvigajo proti imperijalizmu; v delavskih masah zmagovitih držav je začelo vreti. Imperijalizem obrača sredstva svoje sile proti revoluciji: skuša zadušiti rusko revolucijo, pobija revolucije v Srednji Evropi in nasilno ukroča kolonialne narode. Imperijalizem sedaj ni več sistem kapitalistične ekspanzije; na odkritejši in brutalnejši način kakor prej se sedaj javlja istočasno tudi kot sistem kapitalistične kontrarevolucije. — *Boj proti Imperijalizmu postaja življenska vsebina socialne revolucije, ki jo je izzval imperijalizem sam.*

Boj proti kontrarevoluciji.

4. Imperijalizem še ni mogel končati vojno stanje v prednji Aziji, ko že ustvarja nove vojne nevarnosti. Tekmovanje zavezniških zmagovitih držav, samovoljno razmejevanje novih držav ter kontrarevolucionarne intervencije v revolucionarnih deželah dnevno povečujejo nevarnost, da izbruhnejo nove vojne. Proletariat se ne vara v svojem prepričanju, da se v kapitalistični družbi mir prav ne more tako zamčiti kakor svoboda narodov. Tam, kjer si je proletarijat že osvojil politično oblast, se mora tudi z orožjem v roki braniti pred napadi imperijalizma. V deželah, kjer revolucija ni napredovala toliko, da bi si bil proletarijat osvojil politično oblast, mora delavski razred braniti že izvojevane revolucionarne pridobitve napram imperijalizmu, ki skuša z oboroženo silo dovesti kontrarevolucijo do zmage ali zadržati tek revolucije ter izkoristiti revolucionarno krizo v to, da bi si osvojil politično oblast. Toda v velikih kapitalističnih državah, v katerih vlada imperijalizem, in v malih državah, ki jih imperijalizem pošilja kot svoje vazale v ogenj, mora delavski razred, ne da bi se pustil varati od lažnjive argumentacije, češ, da je vsaka vojna, ki je vsaka le v interesu kapitalistične ekspanzije, — nacionalna obrambna vojna, vztrajati v neomajnem boju zoper vladajoče razrede in mora zoper imperijalistič-

ne vojne nastaviti vso svojo moč z revolucionarno odločnostjo. Kakor je dolžnost proletarijata, da to stori napram vsaki imperijalistični vojni, tako je še dvakrat večja njegova dolžnost, da isto stori zoper vojne, ki imajo namen, da zaduše revolucije v drugih deželah".

Nacela za mednarodno sodelovanje socialističnih strank.

5. Začetkom svetovne vojne je prevladovalo v socialističnih strankah večine dežel socialpatriotično naziranje, ki je boj za imperijalistične osvojevalne cilje buržoazije smatralo za "dolžnost deželne obrambe". Čim dalje pa je trajala vojna, tem jasneje se je masam razodeval imperijalistični značaj ciljev, za katere so jih vladajoči razredi žrtvovali. Opozicija proti politiki meščanskega miru je bila čim dalje večja. V nekaterih deželah je dovedla do razkola strank, v drugih deželah pa tako daleč, da je vodstvo stranke prešlo na one elemente, ki so proti vojni politiki kapitalistov vseh dežel nastopali in se borili za principe proletarskega internacionalizma. Ta proces se je s poudarkom nadaljeval po premirju v novembru leta 1918. Toda še so cele stranke in manjšine v strankah, ki se drže svojega socialpatriotičnega naziranja. Vsled tega izjavljajo stranke, ki so se združile na dunajski konferenci, da se v delovno skupnost socialističnih strank, katero hočejo ustvariti, morejo sprejeti le tiste stranke, ki so se oprostile upliva socialpatriotizma, ki odklanjajo vsakršno podpiranje imperijalističnih vojn in vsako politiko meščanskega miru, pa četudi bi kapitalizem iznašel izgovor, češ, da gre za obrambo dežele, in ki priznavajo kot smernico svoje dejavnosti samo varovanje revolucionarnih razrednih interesov, ter morejo Internacionali jamčiti edinstvo njene akcije in izvedbo njenih odločb.

Solidarnost v boju zoper imperijalizem.

6. Stranke, zastopane na dunajski konferenci nikakor ne odpravljajo sistematičnega cepčenja v svrhu "čiščenja", ki ga propagira Moskva. — Vsaka delavska stranka je organizem, sposoben, da se razvija, in more kot celota pod uplivom zgodovinskega izkustva obvladati prezdodnje zmote. Toda dobro zavedajoč se značaja, ki ga mora imeti boj proti imperijalizmu v dobi socialne revolucije, mora delovna skupnost socialističnih strank, zastopanih na dunajski konferenci, insistirati na tem, da bodi v vsaki stranki, ki se ji pridruži, večina, ki odbija socialpatriotizem.

Samo takrat, če je proletarijat v nepomirljivem boju zoper imperijalizem, in proletarijat vsake dežele naperi svoj boj predvsem proti imperijalistom lastne dežele in v vseh teh bojih energično podpira proletarijat vseh dežel, more proletarijat izpopolniti svojo zgodovinsko nalogo v periodi socialne revolucije. — Imperijalizem je cele narode oropal podlage za njihovo gospodarsko eksistenco; žrtvoval je cele dežele izkoriščanju od strani kapitala zapadnih držav in podredil je cele kontinente nasilni vladavini tujcev; in socialna revolucija ni nič drugega kakor upor narodov delavskih mas vseh kontinentov proti imperijalističnemu tlačenju in uničevanju. In samo takrat, kadar proletarijat prevzame vodstvo tega boja zoper imperijalizem, more zbrati vse svoje bojne sile in naslanjajoč se nanje razrušiti imperijalizem in njegov temelj, t. j. kapitalistično eksploatacijo."

Iz Aten, Grške, prihaja poročilo, da je policija aretirala 15 komunistov in tajnika kom. stranke, ker so vodili propagando za sovjetsko republiko.

Poleg aretacije petnajstih članov komunistične stranke in njenega tajnika, je policija vdrla v gl. stan stranke in odstranila rdečo zastavo, ki je vihrala raz strehe poslopja.

Vzrok aretaciji je bil krik "Doli s kraljem!", ki so ga povzročili vladni agenti, je provokatorji. Taki dogodki se bodo ponavljali marsikje, v enih krajih v gori podobni — v drugih pa v drugačni obliki.

Sibirija.

Sibirija je že dolgo znan teritorij. Za časa carizma je predstavljalo ime Sibirija strah za tiste, ki so grešili proti carizmu, kajti ogromno Sibirijo je naseljevala Rusija s kaznjenci, političnimi in drugimi. Tekom zadnje vojne pa je Rusija pošiljala v Sibirijo vojne ujetnike. Marsikdo iz držav, ki so bile v vojni proti Rusiji, se bo spominjal Sibirije, ker je v nji preživel par let vojnega ujetništva. Vojni ujetniki so bili priča mnogim bojem, ki so se vršili med četami Semenova, Kolčaka, zavezniškimi posadkami, češko legijo, boljševiki in domačini véasi vse križem; danes prijatelji so bili drugi dan v boju med sabo.

Sibirija je le malo obljudena, toda po naravnih zakladih bogata dežela. Za temi zakladi so stremeli v Parizu, Londonu in Tokiju, ko so invadirale čete zaveznikov Sibirijo, da pridejo skozi njo in Rusijo v Nemčijo. Nihče, ki pozna Sibirijo, ni mogel vrjeti, da bi mogle zavezniške armade doseči ta cilj od vzhoda. Distanca je preogromna. Zato so bili vsi zavezniški manevri v Sibiriji naperjeni v prvi vrsti proti sovjetski Rusiji, ob enem pa jih je vabilo tja sibirsko bogastvo.

Vobče je do vojne prevladovalo mnenje, da je v Sibiriji silen mraz in nerodovitna zemlja.

To naziranje se je popravilo, ko se je pokazalo Sibirijo tudi od druge strani. Predvsem bodi povedano, da je Sibirija silno velika dežela. V primeru samo dve številki. Nemčija je merila do vojne l. 1914 okoli 540,000 kvadratnih kilometrov, Sibirija pa nad 12,518,000. Sibirija je torej triundvajsetkrat tako velika, kakor pa je bila Nemčija pred vojno.

Prebivalstvo Sibirije je štelo na podlagi zadnjega ruskega ljudskega štetja okoli deset milijonov. Te številke sedaj ne odgovarjajo več točnosti, kajti večni boji, epidemije, naseljevanje in izseljevanje v zadnjih letih je spremenilo število prebivalstva.

Res je, da je več kot polovica Sibirije nepriljavne za bivanje človeka; to je ves severni del, ki meji na severno ledeno morje. Takoj ob morskem obrežju se razprostira obširna močvirna ravnina Tundre, ki ima le malo rastlinstva, a so bogata lovišča za divjačino. Lov pa je zelo pojenjal, ker se je silno razširil divji lov. V mrzlejših krajih se peča z lovom domače prvotno prebivalstvo, ki se nahaja nekako na tisti stopnji, kakor ameriški ali evropski Eskimi, ali pa še ne. To so potujoči rodovi Ostjakov, Jenisejev, Samojedov, Vogulov, Sojotov, Jakutov, Kalmikov, Buretov, Tunguzov in Kamčadov. Na Tundre meji na jugu gozdovje, ki postaja proti jugu vedno gostejše in izrabljivejše. Nasprotno je pa južni, razmeroma ozki pas, ki pravzaprav meji na prave azijske dele Rusije in na Kitajsko, izredno rodoviten, najboljša zemlja za obdelovanje. V nekaterih krajih prospeva celo južno sadje.

Okoli polovice sibirskega prebivalstva tvorijo Rusi in njih potomci. Pod imenom Sibirijaki umevamo navadno potomce priseljenih Rusov in potomce domačinov ter drugih priseljencev. Rusi so se deloma naselili v Sibiriji prostovoljno, deloma so pa bili izgnani tja. Usoda teh ni bila vedno grozovita. Kar se tiče grozovitosti katorge in tudi lajših ječ, o katerim smo v prejšnjih časih čuli take grozote, da so se nam ježili lasje, je zadevala samo del izgnancev, med njimi seveda takih, s katerimi so sočustvovala naše človeške in politične simpatije. Veliko večino izgnancev so tvorili ljudje, ki so morda res napravili zločin, pa ne toliko iz hudobnosti svoje narave, marveč zaradi tega, ker se niso mali premagovati ali iz strastnosti, z eno besedo: ne iz zlobnih namenov. Drugi del so tvorili taki, ki so zagrešili takozvane politične zločine lajše vrste, torej gotovo svobodnejši in živahnejši duhovi; tretji del je obsegal končno ljudi, ki so se upirali oblastim, ali so jih te mučile toliko časa, da so se jeli upirati, in končno tudi nekaj povsem nedolžnih ljudi, ki so postali žrtev nepravilnega pravosodstva. Vsi ti niso prišli v ječe, smeli so se nastaniti v določenih krajih dežele in so ostali tam kot priseljenci. Ruska politika izganjanja je imela namen naseliti neobljudeno Sibirijo, kar je tudi pospeševala s tem, da je prostovoljnimi priseljencem prodajala prav po ceni zemljo. Ta pot bi bila prava, ker je bila zlasti za ruskega kmeta jako vabljiva, da se na tak način osamosvoji, zakaj v Sibiriji ni bilo nikdar tlake. Da pa na ta način naseljevanja ni uspel, je bil vzrok slaba politična uprava, prepojena z nesposobnostjo in korupcijo.

Politična zrelost sibirskega prebivalstva je mnogo višja nego ta evropskih Rusov, in cela Sibirija, če jo presojamo politično in gospodarsko, ima še lepo bodočnost, ako se ji odpravijo ovire in okovi, s katero jo sedaj oklepa inozemski, v prvi vrsti japonski imperializem.

Sibirski izgnanci so bili večinoma nadarjeni ljudje. Nadarjenih, samostojnih ljudi pa ni trpel ruski carizem doma, pa jih je izganjal v Sibirijo. Sibirske razmere pa so silile te ljudi še k večji energiji in samostojnemu delovanju.

Tretjina Sibirije je nadepolna naselniška dežela. Ta del Sibirije pa je še vedno sedemkrat tako velik, kakor je bila Nemčija, dokler jo niso obščipali zavezniki, in ima sedaj le okoli eno sedmimo prebivalstva Nemčije. Kadar pa bo južna Sibirija tako gosto naseljena kakor je Nemčija, bo imela 500.000.000 prebivalcev.

Ni čuda, da gledajo imperialisti v Tokiju s takim pohlepom po deželi s tako bodočnostjo. Sibirija ima sirovine, ki jih Japonski primanjkuje. Ima gozde, ima ogromna rodovitna polja, ki čakajo pridnih rok. Japonska pa je preobljudena in bi rada dobila dežele, v katere bi naseljevala svoje prebivalstvo.

Ko so zavezniške čete zapustile Sibirijo in je ostala v nji le še japonska armada, da vrši svojo "policijsko" dolžnost, se je Sibirija zopet obrnila k

evropski, v tem slučaju sovjetski Rusiji. Japonci se s tem niso strinjali, pa so zahtevali, da mora postati del Sibirije vmesna država med Japonsko in Rusijo. To, seveda, je zahteval "interes varnosti japonskega cesarstva".

Ustanovila se je Daljna vzhodna sibirski republika s sedežem v Čiti, ki živi s sovjetsko Rusijo v prijateljskem razmerju. Obsega eno četrtino tistega dela Sibirije, ki je ugodna za prebivanje. Na čelu te republike je Abraham Krašnočakov, ki je svoječasno živel v Chicagu pod imenom A. Stroller Tobinsson in je bil aktiven v delavskem radikalnem gibanju. Je to mož izrednega intelekta in velikih administrativnih sposobnosti. V Rusijo je odpotoval po prevratu. Pri delu organiziranja mu pomaga še nekaj drugih Rusov, ki so preje živeli v Ameriki, tudi radikaleci v delavskem gibanju.

Dasiravno je ta del Sibirije, ki tvori Daljno vzhodno republiko, bogat naravnih zakladov in njegovo polje rodovitno, trpi prebivalstvo pomanjkanje, kakor še nikdar poprej. Pa se ne upira. Ko so časnikarji izpraševali Sibirjake, ako si žele povratka carizma, so vsi odgovarjali, da so pripravljeni trpeti pomanjkanje in delati, da se republika utrdi in da se carizmu onemogoči povratek. V Sibiriji ni razun pustolovskih generalov kot je Semenov in drugi ter njihovih podivjanih tolp, nobenih pristašev carizma.

Vlada v Čiti ponuja koncesije za izrabljanje bogastev tujezemskemu kapitalu, med katerim daje ameriškemu prednost. Ampak situacija je nesigurna, japonski bajoneti še vedno stražijo razne sirske proge in njihove čete so še vedno glavna sila v Vladivostoku in okoliški zoni. Japonci bi radi dobili koncesije in delajo v ta namen poiskuse pri vladi v Čiti. Rusi pa imajo z Japonci izkušnje, ki niso prijetne. Tudi ni varno dajati koncesije kapitalistom države, ki je pred nosom Daljne vzhodne republike in ima ogromen militarističen aparat. Nekaj koncesij so Japonci vseeno dobili, kajti republika potrebuje številne potrebščine iz inozemstva, Japonci pa imajo zastražena vsa pota od obrežja za dovoz. Koncesije za eksploatacijo gozdov v severnem Sahalinu so dobili Japonci. Ob amurski železnici, ki je bila deloma dograjena leta 1917, ponuja čitska vlada v eksploatacijo deset milj dolgo ozemlje, bogato na bakreni, zlati in srebrni rudi, za uslugo pa zahteva dograditev amurske proge. To je tako veliko delo, da bi ga mogla v današnji družbi izvršiti le korporacija z ogromnim kapitalom.

V skladiščih v Vladivostoku leže velikanske zaloge živil, strojev, železniških potrebščin, stvari za hišno vporabo itd., toda japonske čete ne puste tega blaga izvažati preko meje njihovega vpliva, v notranjost razdejane Sibirije, ki je trpela vsled pustolovščin Semenova, Kolčaka, Horwata, češke legije, zavezniških čet in drugih bojujočih se tolp. Med raznimi potrebščinami, ki leže v Vladivostoku, je tudi 4.500 poljedelskih strojev, šestnajst železniških voz šolskih knjig, 5.000 ton soli itd. Vsega tega primanjkuje v notranjosti Sibirije, toda Japonci vzdržujejo svojo blokado, ne glede na ljudsko trpljenje, epide-

mije in glad, ki ga s tem povzročajo prebivalstvu, ki se noče ukloniti mikadovim imperialistom.

Kot že omenjeno, je Daljna vzhodna republika v tesnih stikih s sovjetsko vlado v Moskvi. Način vladanja pa je v tej republiki drugačen kot v Rusiji. Vzrok, da dežela ni združena direktno z evropsko Rusijo je v tem, da se hoče na ta način odvrniti nakane japonskih in drugih imperialistov okupirati Sibirijo pod pretvezo, da hočejo odvrniti boljševiško nevarnost.

Ako bi se japonske čete umaknile iz Vladivostoka in Sibirije sploh, bi imela Daljna vzhodna republika vse pogoje za demokratično in ekonomsko razvijanje, kajti na čelu so ji ljudje velikih sposobnosti, ljudje, katere je izganjal bivši carizem ravno zato, ker se jih je bal zaradi njihovim sposobnosti. Rusija potrebuje Sibirijo in Sibirija potrebuje Rusijo. Toda kakor potrebuje Rusija vezi z zunanjim svetom, kakor potrebuje stotere reči, ki jih ji lahko oskrbe Anglija, Zedinjene države, Nemčija itd., ravno tako potrebuje take vezi tudi Sibirija, če hoče uspevati. Sposobnost ljudi, ki so na krmilu, ne zaleže mnogo, ako jim pretežke ovire preprečujejo uspešno delo. Človeštvo mora to prej ali slej spoznati; pa odpraviti umetne meje in blokaže, odpraviti mora sistem, ki v interesu nekaj ljudi nalaga največja bremena milijonom prebivalstva te ali one države. Socializem bo odpravil ta sistem.

Janko Jankovič:

Peklo.

Dan in noč mi v prsih bije
kakor s kladivom po jeklu . . .
Kdaj bo konec temu peklu,
da se duša mi spočije?

Kdaj bo konec sanjam blaznim
ki mi hočejo v nebesa?
O, razmakni se zavesa
nad vsem skritim, neizraznim!

Kam si se v življenju skrila,
o resnica, cvetka modra?
Tołpa te je vrgla z odra,
da bi svet z lažjo pojila.

Laž na ustih, z bičem v roki,
v drugi svetli blesk denarja . . .
O, pogledjte vi, preroki,
kak nanovo svet se vstvarja!

Z jeklom vlečejo se meje,
s križem daje se svoboda
v ime našega Gospoda . . .
A nad vsem se Satan smeje
tiho predse šepetaje:

„Naj le bič po hrbtih bije,
dokler v eno ne prelije
src mi vseh te bedne raje!“

Dan in noč mi v sencih bije,
kakor s kladivom po jeklu . . .
Kdaj bo konec temu peklu,
da se duša mi spočije?

Zadružno gibanje v Jugoslaviji.

V Jugoslaviji je bilo koncem leta 1920 3478 raznih zadrug z nad 350.000 člani. Od teh ima Srbija 970 zadrug, Hrvatska in Slavonija 1240, Bosna in Hercegovina 194, Dalmacija 316, Slovenija (všeta je tudi Istra in Goriška) 758.

Te zadruge pripadajo:

1. Zadružni zvezi s sedežem v Ljubljani pripada 492 zadrug.
2. Zveza slovenskih zadrug s sedežem v Ljubljani ima 120 zadrug.
3. Zadružni zvezi v Celju pripada 146 zadrug.
4. Središnji Savez hrvatskih seljaških zadruga v Zagrebu ima 372 zadrug.
5. Savez srpskih zemljoradniških zadruga s sedežem v Zagrebu ima 396 zadrug.
6. Hrv. slav. gospodarskemu društvu pripada 299 zadrug.
7. Hrv. slav. gospodarsko društvo s sedežem v Osijeku ima 173 zadrug.
8. Savez srpskih zemljoradniških zadruga s sedežem v Sarajevu ima 118 zadrug.
9. Savez hrv. seljaških zadruga v Sarajevu ima 77 zadrug.
10. Zadružni savez v Splitu, Dalmacija, ima 256 zadrug.
11. Savez srpskih privrednih zadruga v Dubrovniku ima 60 zadrug.
12. Savez srpskih zemljoradniških zadruga s sedežem v Belgradu ima 970 zadrug.

Izmed teh je 3192 hranilnih in posojilnih zadrug, to je, kreditni zavodi na zadružni podlagi.

Dosedaj prednjači v zadružnem gibanju Slovenija, kjer je poleg hranilnih in posojilnih zadrug tudi mnogo gospodarskih zadrug, kot konsumna društva, zadružne mlekarne, pekarnice, itd. Obstoje tudi strokovne zadruge, kot stavbinska društva, čevljarke zadruge, mizarke in druge.

Mnogo izmed zadrug v Sloveniji kontrolirajo socialisti. Natančnejše statistike nimamo pri roki, vendar pa je gotovo, da je med delavstvom v Sloveniji zadružno gibanje zelo visoko razvito. Na Hrvatskem in v Srbiji je zadružno gibanje med delavstvom še v povojih, dasiravno so dani vsi pogoji za uspešno razvijanje gospodarskih organizacij. Kjer moderni kapitalizem ni razvit do popolnosti, imajo zadružne organizacije lažje stališče, kakor n. pr. v Zedinjenih državah, kjer skuša organiziran kapital uničiti že v kali vsak poiskus delavstva za organiziranje na zadružnem polju. Kadar pride do konkurence, tedaj imajo zadruge, ki vsaj v začetku ne razpolagajo z velikim kapitalom, težko stališče v boju z organiziranim finančnim in industrialnim gospodstvom. To lahko potrdijo farmerji v Severni Dakoti, ki se skušajo osvoboditi izpod jarma denarnih magnatov in žitnih špekulantov, pa se je proti njim zaklel ves kapitalistični svet v Zedinjenih državah, da jim uniči razne gospodarske naprave, ki ogrožajo profite privatnim interesom.

SEMINTJA.

Hoanov nasvet. — Glad, policija, glad. — Prvomajska revolucija. — Fašisti. — Propaganda za mir. — Sodna razprava v Leipzigu. — Namero-vani ogrski referendum. — "Bela" interna-cionala.

Ameriško delavstvo, kar je zavednega, ima svo-je misli vse preveč okupirane s problemi izven Ame-rike. V duhu so v Evropi, navdušujejo se ob ruski revoluciji, propaganda doma pa počiva. Milwauški župan Hoan je na prvomajski slavnosti v Chicagi dejal, da naj se ameriško delavstvo umakne s svo-jim duhom iz zunanjih dežel ter prične delati do-ma, kjer čaka propaganda energičnih agitatorjev, ki bodo delali za socializem v Zedinjenih državah. To je pravilno, kajti ne Rusija in nihče drugi ne bo izvršil organizacijskega dela med delavstvom Ze-dinjenih držav, ako ga ne bo izvršilo ameriško de-lavstvo. Sedeti doma in se navduševati nad uspehi evropskih delavcev nas ne bo približalo socializmu v tej deželi. Delajte tu, kajtu TUKAJ je vaš sovraž-nik.

✽

Prebivalstvo mesteca Stratford, Conn., je dobi-lo priliko se seznaniti, kaj je glad. To mestece je nastalo v času vojne, ko so zgradili velike municij-ske tovarne. Naselili so vanj večinoma inozemske delavce, prodali jim stavbišča in hiše po visokih ce-nah, toda po premirju je obrat prenehal, agenti so odšli, z njimi pa tudi prihranki delavcev. O tem je bilo podano sledeče poročilo: "Učiteljice v ljud-skih šolah so odkrile to tragedijo. Učenci in učenke so izgubljali barvo z obrazov, postajali so suhi in bledi in nekateri so med poukom omedlevali. Pre-iskava je dognala, da skoro polovico teh otrok trpi najhujše pomanjkanje".

V premogovnem okrožju v Alabami se nahaja 26 tisoč ljudi na pragu lakote. Tako poročilo je do-bil governor Kilby, ki bi drugače najbrž ne vedel, da je stradanje med ljudstvom mogoče tudi v Ala-bami. V West Virginiji je v štrajkovnem okrožju premogarjev prevzela državna policija situacijo v svoje roke, ker štrajkarji napadajo skebe. Tudi v tem kraju je obiskal stavkujoče premogarje glad. V Chicagi je neko humanitarno društvo žensk izdalo apel, naslovljen županu, naj otvori stanovanjsko hi-šo za brezposelne delavce. Čikaško mesto ima take hiše, toda jih ne bo dalo na razpolago brezposel-nim, "ker bi to privabilo brezposelne delavce iz dru-gih mest". Po izjavi policijskega načelnika pa je treba skrbeti, da se na kak način spravi iz mesta čim večje število brezposelnih, katerih je v Chicagi nad sto tisoč. Vse te reči se dogajajo v Ameriki, zato ima Hoan in vsi tisti, ki pozivajo delavstvo, naj se organizira v Ameriki in dela za socializem tukaj, popolnoma prav. Nobena dežela, nobena stranka iz-ven mej ameriške Unije ne bo opravila tega dela.

Meščansko časopisje se norčuje iz prvomajske slavnosti socialistov, češ, da se obetano revolucijo ni niti poskušalo izvesti. Par dni pred prvim majem so razširjali komunisti letake z revolueionarnimi frazami, kar ni težko delo. Težje je organizirati de-lavstvo, da bi res postalo močno in tedaj ne bi bilo norčevanja v kapitalističnem časopisju. Delavstvo, kolikor je zavednega, je dostojno in mirno proslavilo svoj praznik. Izgredi, ako bi jih delavstvo vprizo-rilo, ne bi prinesli nikakršne zmage. Mirno organi-ziraj svoje moči, ako je to mogoče. In danes je še mogoče. Naše vrste niso take, da bi bile odločujoč faktor, kajti delavstvo v Ameriki se niti od daleč ne zaveda, da je delavstvo in ima kot tako svoje in-terese, in zato ga tudi ni v organizaciji razredno za-vednega proletarijata. Danes je kljub brezposelno-sti in zniževanju plač agitacija težka, ker se je na-selila v maso reakcija. Postala je topa in udana. Ko se psihologija ljudstva spremeni, bo polje za agi-tacijo ugodnejše. Ali ravno v takih časih, kot so sedaj, je treba napeti vse sile za socialistično orga-nizacijo, da ne oslabi v toliki meri, da bi bila tudi v ugodnih trenutkih nesposobna za vsako večjo propagando. Zato je prva in glavna naloga vsakega za-vednega delavca, da agitira za socialistični tisk in socialistično organizacijo.

✽

V vulkanični Italiji se gode vulkanične stvari. Po premirju je bruhala šovinistična lava. Ker pri-dobitev "odrešenih" teritorijev ni prinesla blago-stanja, se je ljudstvo pričelo obračati na socialisti-čno stran. Vršilo so se demonstracije in izgledalo je, kakor da se v Italiji lahko brez posebnih težav izvede socialno revolucijo. Delavstvo je v nekaterih obratih res vzelo za kratko dobo obrat v svoje ro-ke, toda takojšnjega uspeha s tem ni moglo doseči, ker ni kontroliralo vse industrije, niti ne trgov in dobivanja sirovin. Mizerija je šla svojo pot naprej, med delavstvom je pričel svoje delo razkol, v areni pa se je pojavila nova sila, fašisti, ki so vprizorili teror nad delavstvom, ki ne prisega na šovinizem razgrete matere Italije. Mnogo delavskih shajališč je razdejanih, tiskaren uničenih, nekoliko ljudi na obeh straneh ubitih in razmere so skrajno napete. Socialistično delavstvo grozi z generalnim štrajkom, ako vlada ne zatre fašistovskega terorja, toda vla-da je brez moči, ali pa se dela, kakor da je brez moči. Italijanski proletarijat je oslavljen, nekoliko vsled nesloge, nekoliko vsled posebnih razmer. Fa-šisti niso element, ki bo rešil Italijo. Lahko raz-sajajo, lahko zavratno more socialiste, toda tudi za-nje pride dvanajsta ura. Kakor povsod drugod, je tudi naloga za osvobojenje Italije dana proletarija-tu. Izbruhi fašistov in raznih drugih belih gard so le izbruhi umirajočega družabnega reda, ki ima vsled svojih bolečin še veliko moč, da meče od sebe udarce.

✽

Mnogo se piše o razoroženju. Dobe se med ka-pitalističnimi strankami politiki in državniki, ki spoznavajo, da vodi blazna oroževalna tekma v še hujši propad, kakor je bil zadnji. Pa pozivajo drža-

ve, naj se razorože. Kongresnik Kelley iz Michigana je v imenu mornariškega odseka predlagal, naj se dovoli v mornarične svrhe \$396,000,000, ki naj se porabijo za gradnjo novih bojnih ladij v prihodnjem fiskalnem letu. Ojačana mornarica Zedinjenih držav bo po mnenju Kelleyja dovedla države do razoroženja, kajti ko bo ameriška mornarica enaka drugim najmočnejšim mornaricam na svetu, bodo vlade spoznale nesmiselnost tekmovati z gradnjo novih bojnih ladij. Kongresnik Burton iz države Ohio je podpiral Kelleyjevo propozicijo, toda je dodal, da se bliža ugoden čas za mednarodno konferenco, ki naj bi ustavila blazno tekmovanje v gradnji vojnih mornaric.

Godi se natančno tako in govori se natančno tako, kakor pred letom 1914. Dovoljujejo se milijoni in milijoni, zato, da se "zavaruje mir". Kapitalizem ne more delati drugače, kajti če bi, bi ne bil kapitalizem. Oboroževanje na suhem in na morju se bo nadaljevalo, dokler ne bo mir tako zelo zavarovan, da ne bo mogel biti več mir. V zgodovini človeštva se bo pričela nova krvava drama, ki je morda že blizu, pride pa gotovo prej ali slej. Ena taka tragedija ni bila dovolj. Ljudstvo pozna strahote vojne, ne pozna pa še pravega sredstva, ki prepreči vojne, ki odstrani vzroke za vojne. Socialisti ga poznajo, toda večina ljudstva še ne pozna socializma. Zato je militaristična tekma mogoča.

"Nikjer na svetu ne najdete avdijence, ki ne bi avplavdirala tistim, ki delujejo za svetovni mir", je dejala Carrie Chapman Catt na shodu ob priliki neke ženske konvencije v Clevelandu. Apelirala je na ženstvo, naj deluje za "konec vseh vojen in za ligo narodov".

Mrs. Catt ni osamljena v svojih apelih. Mnogo prominentnih ljudi hoče mir in apelira za mir. Ampak vsi ti ljudje tudi hočejo, da na svetu ostane tak družabni red kakor je in zato so njihovi apeli brezpomembni. Edina sila na svetu za preprečenje vojen je socializem in dokler ne pride na prvošnje, bodo vojne in moloh militarizem bo žrl, žrl, ljudstvo pa bo plačevalo s krvo in denarjem. Za ljudstva vseh narodov je le eno vprašanje: ali socializem in mir, ali pa kapitalizem in vojne. Ker za socializem še niso pripravljeni, bo ostal na površju še kapitalizem, ki bo gradil vojne mornarice in se oboroževal na suhem, toda ne za mir. Vendar pa je dobro znamenje, da vedno več ljudi spoznava nesmiselnost vojne. Iz enega spoznanja bodo prihajali do drugih spoznanj, izmed katerih eno je, da se more vojne odpraviti le, ako se izruvajo vzroki, ki povzročajo vojne.

Dne 23. maja pride pred sodišče v Leipzigu 900 Nemcev vsled prestopkov, ki so jih napravili v vojnem času kot vojaki ali častniki v nemški armadi. Sodno postopanje proti njim zahtevajo zavezniki, ki bodo na to obravnavo poslali številne priče, ki bodo skušale obtožencem dokazati brutalnosti, ki so jih uganjali napram zavezniškimi vojakom, ali pa

napram prebivalstvu v od nemške armade zasedenem ozemlju.

Ker je vojna sama na sebi brutalna, so tudi tisti, ki jo izvajajo, brutalni. Vojak ne sme imeti blagih občutkov, ker bi ne bil dober vojak. Zato je nesmiselno, da se jih obtožuje brutalnosti. Morda se bo ljudstvo kmalo izpametovalo, pa bo na sodno obravnavo pozvalo tudi tiste, ki napovedujejo vojne in so odgovorni za brutalnosti vojakov. In končno, morda celo odpravi sistem, ki povzroča vojne. Vse drugo je le slepomišenje.

Na Ogrskem se bo vršilo splošno glasovanje, na katerem se bo ljudstvo izreklo za ali proti povratku Karla na ogrski prestol. Če pride do tega glasovanja, bo to zelo zanimiva epizoda, ki bo kazala prihodnjim generacijam civilizacijo dvajsetega stoletja v pravi luči. Če hoče sedanja ogrska vlada, da se ljudstvo izreče za povratek Habsburžanov, se bo izreklo. Kraljevske krone še niso popolnoma obledele in na svetu bodo še vladarji in podaniki, dokler bodo taki referendumi mogoči. Tudi v Nemčiji monarhizem ni še zgubil vsega upanja na povratek kajzerske slave. Admiral Tirpitz, ki sedaj ni več admiral, slovesno razglaša, "da Nemčija ne bo štela ničesar, ako se ne povrne v monarhijo. Če želimo rešiti Nemčijo, ji moramo vrniti kajzerja in monarhistično formo". Tirpitz se seveda moti, kakor se motijo tisti, ki grade bojne ladje zato, da z njimi preprečijo vojne. Nemčija bo štela mnogo, toda ne monarhistična, ampak tista Nemčija, ki jo bo vladalo delavsko ljudstvo za delavsko ljudstvo.

Frančiškanska Edinost propagira "belo" internacionalo. Bele internacionale ni; mi poznamo le belo gardo in to imajo gospodje frančiškanski misjonarji menda v mislih. Obstoja pa črna internacionala rimskega papizma, katere ne bi smeli tako neusmiljeno zatajiti, kakor so jo zatajili ministranti, ki urejujejo Edinost, v svojem slavljenju prvega maja. Smešni so še danes ljudje, smešni. Sodrugi, kadar pridete mednje, pouka jim dajte.

Mnogokrat naletimo na agitaciji za pridobivanje novih naročnikov na socialistični list ali pridobivanje novih članov v socialistični klub na ljudi, ki pravijo: "Jaz bi postal član kluba, če bi bil ta član kluba to in to, ali če ne bi bil ta ali ta član to in to." Toda ti ljudje pozabljajo, da nima socializem kot nauk ničesar opraviti z osebami in njihovimi čednostmi ali nečednostmi, s poltjo, spolom ali vero posameznika. Socializem ostane socializem — njegov nauk ostane tak kakršen je, kakor ostane v matematiki 2 krat 2 vedno 4, pa če so bili iznajditelji matematike krščanski ljudje, pagani, ženskega ali moškega spola, če so nosili brke ali ne, ali če so umrli v norišnici ali doma. Ljudje — delavski razred, neglede spola, vere ali polti, se morajo organizirati kot razred, ne pa kot sektaši, te ali one vere, te ali one polti ali narodnosti. Kapitalizem je mednaroden — in taka mora biti soc. organizacija!

TRETJI KONGRES KOMUNISTIČNE INTERNACIONALE.

Izvrševalni odbor tretje Internacionale je sklenil sklicati tretji kongres komunistične Internacionale, ki se bo pričel 1. junija tega leta. Izvrševalni odbor je za ta kongres sprejel sledeči proviziorni dnevni red:

1. Poročilo eksekutive komunistične Internacionale.
2. Svetovna ekonomska kriza in nove naloge komunistične Internacionale.
3. Taktika komunistične Internacionale za časa revolucije.
4. Prehodna doba (posebne potrebe in akcije ter končni boj revolucije).
5. Boj proti amsterdamski rumeni Internacionali delavskih strokovnih organizacij.
6. Rdeča Internacionala industrialnih organizacij in komunistična Internacionala.
7. Ustanavljanje komunističnih strank in metode njihovega dela.
8. Gradnja komunistične Internacionale in njeni odnosi napram pridruženim strankam.
9. Vzhodno vprašanje.
10. Italijanska socialistična stranka in komunistična Internacionala (priziv italijanske socialistične stranke proti resoluciji izvrševalnega odbora).
11. Nemška delavska komunistična stranka in komunistična Internacionala (priziv nemške zedinjene komunistične stranke proti resoluciji izvrševalnega odbora komunistične Internacionale.)
12. Gibanje med ženstvom.
13. Gibanje med komunistično mladino.
14. Volitve izvrševalnega odbora komunistične Internacionale; vprašanje o sedežu izvrševalnega odbora.
15. Razno.

Od časa, ko se je vršil drugi kongres moskovske Internacionale, se je marsikaj spremenilo. Pogoj, ki jih je diktiral drugi kongres, so preprečili, da se nemški, italijanski in francoski proletarijat ni kompaktno pridružil tretji Internacionali. Angleška neodvisna delavska stranka je z veliko večino glasov zavrgla predlog za pridruženje k tretji Internacionali. Ameriška socialistična stranka je izven Internacionale, tako tudi mnoge druge socialistične stranke. Mnoge imajo voljo sodelovati v okviru tretje Internacionale, toda se protivijo diktatom iz Moskve in to je tisti prepad, ki jih loči.

Disciplina je v delavskem gibanju potrebna. Potrebno je, da se iz vrst zavednega delavstva trebi take, ki z izdajstvi škodujejo delavskemu gibanju. Potrebno je, da delavstvo vodi neizprosni boj proti kapitalizmu. Saj ga je vodilo že pred rusko revolucijo po vseh deželah. To torej ni nikakršen nov nauk.

Najvažnejša naloga tretjega kongresa moskovske Internacionale je odpraviti zapreke, ki ovirajo socialističnim strankam ustvariti enotno, mednarodno organizacijo delavstva. Ni treba, da se tre-

tja Internacionala oddalji od svojega programa. Vse, kar se od nje pričakuje je, da napravi vse možnosti od svoje strani za ustanovitev Internacionale, v kateri bodo našli svoje mesto vse tiste delavske organizacije, ki hočejo socialistični družabni red in so se pripravljene tudi boriti zanj. Tiste stranke, ki so mlačne za energičen boj proti kapitalizmu, lahko izostanejo, toda naj se ne ovira pristopa tistim strankam, katerim se ne more očitati, da so izdale socialistična načela.

O vseh teh stvareh se bo na moskovskem kongresu govorilo, ko pridejo na vrsto zadeve nemških komunistov in pa italijanske socialistične stranke. Tudi bo v pretresu več drugih takih vprašanj, tikajočih se socialističnega delavstva v raznih drugih deželah. Če bodo na kongresu prevladovali treznejši elementi, bodo iz sedanje tretje Internacionale v resnici ustvarili Internacionalo svetovnega razredno zavednega delavstva.

Pohujšanje v dolini šentflorjanski.

Slovensko dramatično društvo v Chicagu, katerega člani so po večini člani socialističnega kluba št. 1 J. S. Z., je priredilo v nedeljo dne 24. aprila popoldne v Č. S. S. P. S. Dvorani na 18. cesti Cankarjevo satirično dramo (fardo v treh dejanjih) "Pohujšanje v dolini šentflorjanski."

"Pohujšanje v dolini šentflorjanski" ni lahka igra niti za profesionalne igralce, kaj šele za diletante, in da jo je društvo vzlic temu izbralo je znamenje, da ima zaupanje v svoje igralce. Težka je ta igra zato, ker vsebuje karakterje, ki imajo izražati duševne kontraste, človeške čute, ki so ali v družbi (dolini) priučeni, ali pa se manifestirajo kot impulsi prirodnih in nekontroliranih instinktov, o katerih trdijo puritanci in rodoljubni filistri, da izvirajo od hudiča, a niso nič drugo kot telesna in duševna perverznost, ki jih ustvarjajo razmere, za katere so v veliki meri odgovorni ljudje sami, ne pa kak hudič. Učinek in morala te igre se pokaže v tretjem dejanju, ko je hudič — kateremu se pripisuje odkrivanje in sugestija pohujševanja, ogoljufan in razočaran. Obdožen je zapeljevanja in pohujševanja, toda iznašel je, da je bilo v dolini šentflorjanski že vse pohujšano, predne je prišel tja, in da vsled tega ni mogel nikogar, več zapeljati ali pohujšati. Svoj alibi doprinese hudič, ko ga je potegnil na vse zadnje še Krištof Kobar, imenovan Peter, umetnik in razbojnik, s svojo ljubico Jacinto. Pri tej priliki spoznajo tudi šentflorjanski rodoljubi, kako so bili potegnjeni — in s tem je farsa ilustrirana. "Pohujšanje" so videli rodoljubi v goloroki in golorami Jacinti, ki je bila prišla v šentflorjansko dolino s Petrom, Krištofom Kobarjem; niso ga pa videli v županovi krčmi, kjer se je pilo in delalo greh leta in leta.

Nekateri zdravniki zdravijo svoje paciente z vodo, drugi s koreninami, tretji z mazili in obkladki, zdravnik Cankar pa je lečil svoj na telesu in na duhu bolni narod s fotografijami; to je, opisal ga je, kakršen je in pridjal včasih poleg kak duševen recept za zdravljenje.

Človeško družbo namreč ni mogoče zdraviti z oblonki od zunaj, ampak od znotraj. In potegnjenje, kakršno so doživeli rodoljubi s hudičem vred v dolini šentflorjanski je po našem mnenju za tako bolezno, kot so jo imeli v dolini šentflorjanski, zelo dobro zdravilo.

V prizorih te satirične drame igrajo glavno vlogo ženske, pijača in denar, s katerim se podkupuje tiste, ki vedo o grehu, da molče. Lahko se reče, da šentflorjanska dolina ni majhna, ampak da se razprostira vsepovsod, koder prebivajo puritanci in krščansko ambiciozni hinavski ljudje.

Potek igre po dejanjih je sledeči:

Prvo dejanje se vrši v županovi krčmi, kjer so zbrani rodoljubni možje iz doline šentflorjanske in

se pripravajo, kako bi storili konec pohujšanju, ki se je bilo pojavilo v dolini. Naenkrat pride mednje hudič v podobi tujca s francoskega in jim tako zapeljivo opiše pohujšanje, da se naenkrat vsi pohujšani in se drug za drugim izmuzavajo, da bi si ogledali žensko, ki ima "gole roke in ramena." Župan se tega zave v zadnjem hipu in pridrži stare grešnike — razun dacarja, ki mu uide skozi vrata — in jih pošlje domov na niti privezane, da bi drug drugega stražili pred pohujšanjem. Ravno ko odideje rodoljubi domov, pa pade v krčmo lokavi Peter, umetnik in razbojnik ter si zaslužni župana županjo in dacaria, ker je poznal njihove grehe petindvajset let stare. Dejanje se vrši zvečer.

Drugo dejanje se vrši pri Petru v kolibi, ki je polna navlake. Umetnik in razbojnik Krištof Kobar, ki si je nadel to ime sam, modruje s svojo ljubico Jacinto, čakaje gostov — častitih rodoljubov iz doline šentflorjanske — katere si je podvrnil s pomočjo njihovih grehov. Pa pride hudič in se prepira s Petrom, boječ se, da je umetnik tudi njega prevaril. Hudič bi rad imel še lepo Jacinto, toda Peter ga požene iz kolibe. Nato pridejo rodoljubi, vsi po vrsti in dajejo darove ter padajo kot tlačani Jacinti — pohujšanju — pod noge in poljubljuje njene šoljne. Naposled pride pravi Peter, nezakonska sirota iz doline šentflorjanske in Peter z napačnim imenom si podvrže tudi njega. Dejanje se vrši o polnoči.

Tretje dejanje se vrši v dvorani namišljenega Petra. Rodoljubi in rodoljubkinje zopet pridejo, to pot jih je povabil Peter na svatbo. Zabavajo se, vesele se in pijeje ter delajo razbojniku Petru — poklone. Edini hudič je klavern, ker se še vedno boji, da je osleparjen. Peter in Jacinta vstopita v največjem sijaju in vse se jima klanja. V momentu največjega slavja in prijetnega razpoloženja, zapleše Jacinta zapeljiv ples in rodoljubi se ob tej priliki kar tope blaženosti in zapeljivosti. Ali kakor hitro se zavedo, ni Petra niti Jacinta več med njimi. Izginila sta, in sedaj hudič spozna, da je navihani Peter — Krištof Kobar potegnil za nos ne samo vso dolino šentflorjansko, temveč tudi hudiča samega. Stari grešniki in grešnice se hitro streznejo in s hinavsko zavitiimi očmi, obrnjenim proti nebu zapojejo pobožno pesem:

Alojzij sveti, cvet mladosti
izgled prelepi nam si ti;
poslušaj pazno nauk svetosti,
pobožno te ga mat' uči . . .

To pesem zapojejo šentflorjančanje v nadi, da je s tem vse rešeno in da je njihovo pohujšanje oprano. Taka je namreč njihova odgoja. S tem pade zastor in farsa ali komedija je izpeljana do vrhunca.

Kar se igralcev tiče, je treba priznati, da so izvršili svoje vloge — zlasti glavne vloge — dobro. Bilo pa je nekaj neokretnosti pri igralcih z manjšimi vlogami. Par izkušenj več bi menda izgledile tudi te nedostatke.

Nastop J. Ovna kot Krištofa Kobarja, umetnika in razbojnika je bil primeren; njegova oprava, ki ima odgovarjati umetniku, je bila prav dobro zadeta. Istotako so bile neprisiljene njegove kretnje in izvajanja. Dobro je izvajala svojo vlogo Mrs. Mae Molekova kot Jacinta, ljubica Krištofa Kobarja, le da se je njena izgovorjava slišala pri daljših verzacijah malo preveč deklamujoče. Morda bi se dalo tudi to popraviti, če bi se začelo s korekturo takoj pri prvi izkušnji. Toda zapeljiv ples, ki ga je plesala pred zbranimi rodoljubi iz doline šentflorjanske, bi bil za kakšno mestece, kjer ni vaudevillov, res lahko zapeljiv. V Chicagi je s to rečjo seveda drugače. Naše uhajajoče živce nam utrja sedanja moda kratkih ženskih kril in pa vaudevilli, vsled česar o kakšnem pohujšanju ali zapeljivosti niti govora ni. Mi smo celo mnenja, da če bi imeli v dolini šentflorjanski kak vaudeville in tako modo ženskih kril, kakor jo ima sedaj Amerika, bi bilo tudi tam manj pohujšanja in manj greha. Toda s tem ni rečeno, da ne bi bila Cankarjeva satirična drama na mestu tudi v tukajšnjih glediščih; saj nam je dobro znano, da imamo tudi v Ameriki — in koliko še! — take puritance, hinavske pobožnosti, jokave nedolžnosti in greha vredne nečimurnosti. — Kar se plesa tiče, je izvršila Mrs. Molekova svojo vlogo najbolje.

Dobro je izvršil svojo vlogo hudič v osebi F. Zalaznika. Kretnje, ki jih je imel vršiti kot hudič v podobi tujca, so se mu podale in jih je izvršil dobro. Vzlic temu, da koncem konca ni uspel pri svojem delu pohujševanja in zapeljevanja, ker je bilo že prepozno, je nastavljal svoje mreže s taktnostjo in vso prebrisanostjo, ki spadajo v hudičeve lastnosti.

Prav dobro je izvajal vlogo župana in vrhovnega čuvarja doline šentflorjanske J. Olip. Njegova, županu primerna postava, njegova oprava in njegovo krepko in razločno govorjenje, s pravilnimi gestami podprte besede, so delale prav dober vtis varuha časti in nosilca bandera doline šentflorjanske. Tudi I. Molek je dobro izvajal vlogo jokave nedolžnosti in učitelja doline šentflorjanske; istotako je dobro gestikuliral, pazil na druge grešnike in ugovarjal proti sumljivosti, ki je letela nanj. F. Godina, kot dacar in obsojenec grešnik je zelo dobro izvršil svojo vlogo.

Dobro je izvajala svojo vlogo tudi županja, še vedno greha vredna nečimurnost v osebi Mrs. Mary Jugovich; dalje dacarka—grešnica v osebi Miss Marice Kraus; druga grešnica v osebi Mrs. Mary Udovich; nartarja v osebi Chas. Pogorelca; štacnarja in zapitega vaškega oderuha v osebi F. Udovicha; štacunarica, sitna mati v osebi Miss Mary Aucin; cerkovnika — hinavske pobožnosti v osebi Stanko Možine; debeluharja in vaškega policista in žive postave v osebi Antona Puca; popotnika in sirote iz doline šentflorjanske v osebi Martina Miheliča. Z vlogami je šlo vsem gladko, samo malo neokretnosti je bilo videti pri nekaterih, kakor že rečeno preje.

Vloge so bile dobro razdeljene in dobra je bila tudi oprava odra. Karakterji v igri in maske so bili prav dobro zadeti; ta zasluga gre F. Zalazniku, ki se je že pri prejšnjih igrah izkazal za primernega artista. Morda je do večjega uspeha pripomoglo tudi pazno čitanje vlog, to je šepetalca.

Godba je bila dobra in cena vstopnini primerna.

Vzeto vse v poštev, je dramatično društvo v Chicagi s to igro pokazalo, da ima med seboj dovolj sposobnega osebja za prireditve tudi težjih iger.

Dali je občinstvo igro razumelo ali je ni, na vse zadnje ni tako važno. Občinstvo je treba navajati tudi na razumevanje iger, ki še niso bile igrane in ki vsled tega še niso "popularne". Dramatične predstave morajo imeti svoj namen — svoj vzgojevalni namen. Pri tej vzvišeni nalogi pa je potreba, da podpira dramatično društvo v Chicagi vsak zaveden Slovenec in Slovenka v Chicagi in okolici.

Rečeno je bilo, da priredi slovensko dramatično društvo v Chicagi v drugi sezoni, ki se odpre v jeseni, več zaporednih iger. Pravi Mi, ki opazujemo te korajžne sile na polju slovenske diletantске dramatične z galerije, nimamo dodati nič drugega kakor to: Le naprej, po začrtani poti, in občinstvo vam bo za vsak nadaljnji korak v tej smeri izkazalo svojo hvaležnost s tem, da bo vaše priredbe posečalo še v večji meri, kot jih je dosedaj!

Največja skrivnost sedanjih buržvaznih vlad je, da so pri volji dati ljudstvu svobodo, kadar se njim poljubi, to se pravi, kadar se poljubi kapitalističnemu razredu. Kadar jo ljudstvo posebno potrebuje, je navadno nikdar ne dobi, dobi pa kapitalistično železno peto in suženjstvo.

Odrava privatnega lastništva ni tako nova praksa, kakor pravijo razni kapitalisti, ki mislijo, da je šele Lenin vpeljal tako rutino. Pred civilno vojno je bilo v Ameriki suženjstvo priznано. Lastninska pravica do suženjev je bila odpravljena brez odškodnine; konfiscirala se je. Suženjdržci so smatrali to pravico za enako sveto, kakor so dandanašnjim trustom njih tovarne in kupčije svete. Kdo bi danes dejal, da je bilo v suženjstvu kaj svetega?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

NOKOMIŠ, ILL. — Prejeli smo apel od odbora, ki vodi akcijo za oprostitev političnih jetnikov, med katerimi se nahaja tudi naš zaslužni sodrug Eugene V. Debs. Ker ta akcija zasluži vso gmotno in moralno podporo od strani zavednega delavstva, sem šel na delo in nabral svoto \$16.50 v ta fond. To svoto pošiljam na Proletarca, da jo odda J. S. Z., ki naj jo izroči tozadevnemu odboru v gl. uradu socialistične stranke. (Svota je bila oddana, kakor ste dali navodila. — Op. ured.) Skozi urad JSZ. pošiljam to svoto zato, da bodo na strankinem stanu videli, da prihaja podpora tudi od jugoslovanskih sodrugov. Prispevali so: Anton Stolshek, \$5; Mat Tekavec, \$2; po \$1, Mike Missouri, Chas. Jurkosek, John Križman, Math Raukar, Frank Klančnik, Anton Kravanja, Frank Cugmeister in John Kostelo; po 50c, Math Kaučič, Lenard Vlahovich in John Pleše.

Sodrugji so s tem pokazali, da se vedajo dejstva, da le od nas samih je odvisno, da vodimo akcije za osvobodjenje političnih jetnikov in vsega drugega dela v boju za interese proletarijata. — *Mike Missouri.*

HOSTETTER, PA. — Društvo Večernica št. 13 S. D. P. Z. je imela dne 16. aprila veselico, katere čisti dobiček je bil namenjen društveni blagajni. Na veselici smo zbirali tudi prostovoljne prispevke za v fond, ki je namenjen za osvoboditev političnih jetnikov, med katerimi je tudi E. V. Debs. Nabrala sta bila Stevo Kopriva in Frank Zabkar. Nabrala sta \$11.10. Svota je bila poslana gl. tajništvu J. S. Z., da je odda gl. stanu stranke. Dali so po \$1.: J. Zakrajšek, F. Zabkar, T. Kremžar, M. Gorenc; po 50c: T. Margole, F. Sladič, T. Mikec, J. Povše, S. Kopriva; po 25c: T. Troha, T. Zobec, T. Mausar, F. Lamošek, J. Besnik, J. Zabkar, P. Klobučar, J. Mikec, L. Bonšina, F. Abonar, V. Resnik, B. Dann, M. Tražar, F. Penko, L. Lušina, F. Segala, V. Tambulaš, M. Tambulaš; po 10c: T. Zabkar. Skupaj \$11.10.

Vsem darovalcem lepa hvala!

Steve Kopriva.

LaSALLE, ILL. — Vedno bolj se zanimam za čitavo, ki ga prinaša naš delavski list "Proletarec" in ga od tedna do tedna temeljito prečitam. Zdi se mi, da postaja ta list vedno zanimivejši in vedno bolj podučljiv. Iz objave prispevkov v tiskovni fond Proletarca se razvidi, da misli slovensko delavstvo ostati na strani tega zagovornika delavskega ljudstva. Ni čudno, saj je Proletarec tudi edini socialistični list med našim delavstvom in lastnina delavstva.

Upam, da mi bo uredništvo oprostilo, da vprašam tu za neko pojasnilo. Kot znano, smo tudi v naši nasebini nabrali okoli \$13.00 v tiskovni fond Proletarca ob priliki shoda, na katerem je govoril sodrug J. Oven. Vendar pa do danes še nisem opazila, da bi bila ta svoa izkazana in mislim, da je nisem zgrešila, v slučaja, da je že bila priobčena. Vem, da če je svota še tu, da se je ne zadržuje iz kake zlobnosti, vendar pa bi bilo želeli, da se je odpošlje čimprej v namen, za katerega je bila nabrana. — *Pauline Ermenc, naročnica.*

CLEVELAND, O. — Slov. soc. klub št. 27, JSZ., ima prihodnjo nedeljo dne 8. maja ob 9:30 dopoldne važno sejo, katero naj članstvo poseti polnoštevilno. Med drugim se bodo na tej seji razdelile peticije obihske socialistične stranke, ki streme za tem, da v slučaju paraliziranja industrije prevzame vlada obrat tovarn v svoje roke. Ako se bo nabralo dovolj podpisov, bo prišla stvar prihodjo jesen na referendum volilcem države Ohio, da jo sprejmejo ali zavržejo. Ta akcija socialistične stranke je važna za delavsko ljudstvo in času ter razmeram primerna. Ker je uspeh odvisen od organiziranega delavstva, apeliram na sodruge, da se polnoštevilno udeležijo te seje, da gremo skupno na delo.

Rojaki, ki simpatizirate z našim gibanjem in verujete v socialistične nauke, pridružite se nam — vstopite v našo armado! V organizaciji smo močni, brez organizacije ne štejemo ničesar.

Tajnik kluba št. 27.

Prvomajska slavnost v Chicagi.

Dne 1. maja se je vršila v Chicagi impozantna manifestacija čikaškega delavstva s pohodi, shodi in drugimi priredbami, ki so se vršile na raznih delih mesta. Največje zborovanje se je vršilo v Kolizejumu, na katerem je bilo nad deset tisoč ljudi. Govorili so med drugim župan mesta Milwaukee sodrug Daniel W. Hoan, prejšnji milwaški župan E. Seidel, Oscar Ameringer, Seymour Stedman in drugi. Godbene točke je izvajal socialistični simfonični orkester. Koncertne točke je izvajala operna pevka Frances Pepperte in nastopil je tudi sloviti ruski violonist Aleksander Kaminski. V dvorani je bilo tudi 150 policajev, ki pa niso imeli nobenega opravka, razun poslušati socialistične govore in izbrane koncertne točke. Tudi pohod na ulicah je stražila policija na konjih in pešci. Do spopadov pa ni prišlo in vse majske slavlje se je izvršilo popolnoma mirno. Mesto so po nekaterih krajih preplavili komunisti z letaki, polnimi revolucionarnih fraz in radi njih je bilo par oseb aretiranih.

Krojaška unija je priredila svoj pohod in imela je veliko zborovanje v orožarni Drugega polka. Vdeležilo se ga nekaj tisoč članov krojaške unije. Čehi so imeli svoje zborovanje v dvorani Sokol Chicago, ravno tako tudi nekatere druge narodnosti. Slovenci so bili v precejšnjem številu zastopani na manifestacijskem zborovanju socialistične stranke v Kolizejumu.

Zvečer pa je priredilo žensko društvo Nada, št. 102, SNPJ., domačo zabavo v proslavo prvega maja. Članice so prodale precejšnjo število iztisov majske izdaje Proletarca. Nabrale so tudi primerno svoto v agitacijski fond J. S. Z. Priznati se mora, da je izmed ženskih društev SNPJ. Nada eno najaktivnejših v sodelovanju za Proletarca in JSZ.. Zeleti je, da bi Nada posnemala tudi druga ženska društva naprednih podpornih organizacij.

Dohodki, ki jih je prinesla majska proslava socialistične stranke v Chicagi, so namenjeni fondu za ustanovitev socialističnega dnevnika, katerega čikaško delavstvo nujno potrebuje.

Z uspehi prvomajske slavnosti je čikaško socialistično delavstvo lahko zadovoljno.

P.—

NAZNANILO.

Clevelandske sodruge, somišljenike in prijatelje petja opozarjamo na veliki pomladanski koncert, katerega priredi Slov. pevski zbor "Zarja" odsek Slov. soc. kluba št. 27, v nedeljo dne 8. maja t. l. ob 7:30 zvečer v Sever-Nagode dvorani, na 6021 St. Clair Ave.

Ta prireditve "Zarje" bo popolnejša, obširnejša in bogatejša od vseh njenih dosedanjih prireditev in bo navzočim gotovo nudila mnogo duševnega užitka in razvedrila.

Torej ne zamudite te prireditve!

Tajništvo kluba št. 27.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 14. maja (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščajmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov.

Organizator.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAČ, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOJ:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOJ:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnjem popravi.

Konvencija SDPZ. suspendirana. Vzrok, ker je združevalna pogodba od države Illinois odobrena.

Ves čas, od kar se vodi akcija za združenje, sem zavzemal stališče, da se združenje čim prej izvrši. Po teškoče, ki so se stavile na pot, pa so me napravile že skoro nervoznega. Kakorkoli se človek trudi za dobrobit organizacije, vendar vem, da se na noben način ne more vsem ustredi in najbrž se tudi sedaj ne bo nekaterim. Kot predsednik organizacije sem imel pred seboj najprvo finančno vprašanje organizacije in radi tega sem suspendiral konvencijo.

Poročila, katera sem skoro dnevno prejemal zadnji mesec, ko je bilo v pretresu vprašanje glede združenja med našo organizacijo in SNPJ., so bila zelo zmešana in večkrat nisem niti vedel pri čem da sem in kaj mi je storiti. Zakaj je bila nastala konfuzija v teh poročilih, sedaj še nisem na jasnem, pronajti pa hočem vzroke, da se taka zakasnelost opraviči.

Premišljeval in računal sem, kako naj ravnam z gospodarsko stranjo konvencije in najbolj ceno se mi je zdelo, da jo prekličemo.

Suspendiranje konvencije se mi je zdelo najtaktnejše raditega, ker sem prejemal le kratka brzozjavna poročila; kakor hitro pa napravi združevalni odbor vse nadaljne potrebne korake za izvršitev združenja, se pa konvencija SDPZ. uradno prekličče. Nadejam se, da so od sedaj naprej vse zapreke glede združitve premostene. Ako pa je še kje kak malenkosten zadržek, bo skrbel združevalni odbor, da se ga odstrani.

Priznati moram, da je v zvezi z našo namerovano konvencijo nastalo nekaj izrednih stroškov, ali vse to je malenkost v primeri s stroški, če bi se konvencija SDPZ. vršila. Kar se tiče moje osebe, sem želel, da bi se sestal s sobraty iz raznih držav Unije, toda ker taki sestanki stanejo visoke svote, je bilo boljše, da smo ga preklicali. Morda bo kdo delegatov užaljen, ker je želel priti na konvencijo in pričakoval tudi nekoliko razvedrila. Tudi jaz sem ga potreben, ampak v interesu organizacije je, da smo ravnali tako kakor smo.

Iz raznih splošnih glasovanj smo razvideli, da članstvo naše organizacije hoče združenje za vsako ceno; moja dolžnost kot uradnika organizacije pa je, da vpoštevam voljo članstva. Deloval bom, da se čimprej mogoče namesto naše redne konvencije snidemo v večjem številu na združevalni konvenciji in cilj, katerega že tako dolgo pričakujemo, bo dosežen.

Članstvo naše organizacije zagotavljam, da sem deloval v tem oziru po mojem globokem prepričanju pravilno in upam, da se mi ne bo od kake strani očitalo diktatorstvo. Kdor vzame v obzir sedanje čase, mora priznati, da je varčevanje gmočnih sredstev organizacije na mestu in treba se je izogniti vsaki priliki za trošenje denarja. Ves čas mojega večletnega uradovanja zagovarjam previdnost in ta taktika se mi je zdelo vedno prava.

Končno apeliram na članstvo naše organizacije, agitirajte za pristop novih članov in članic k organizaciji, kajti čimvečje bo število našega članstva, timbolj bo uspevala združena organizacija.

Z bratskim pozdravom,

John Prostor, gl. predsednik.

Skupno lastnino delovnih sredstev si nekateri revolucionarji zelo napačno razlagajo; stvar si predstavljajo tako, da bi rudarji imeli rudnik, plavžarji plavž, izdelovalci cigar tobačno tovarno, železničarji železnico i. t. d. Vse take ideje nimajo s socializmom prav nič opraviti in niso vredne piškavega oreha. V bistvu bi ostale v taki uredbi kapitalistične razmere, le da bi namesto sedanjih kapitalistov stopile posamezne delavske skupine, katerih interesi bi bili prav tako različni, kakor so sedaj interesi posameznih kapitalističnih grup. In ta nasprotja bi se izražala v enako besnih bojih. Socializem ne sloni na sindikalni, temveč na družabni lastnini delovnih sredstev.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Prilpajte s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Pošta nam je vrnila zavitek 15 istisov majske izdaje Proletarca, na katerem pa ni bilo naslova naročnika. Dotičnik, ali pa društvo ki ni prejelo to naročilo naj nam blagovoli javiti, da mu ga pošljemo.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovnne knjige, romani, povesti in črtice.

Moje življenje. (Ivan Cankar)85
Naša leta, (Mijan Pugelj)	1.00
Vladar. (Niccolo Machiavelli)60
Krpanova kobila. (Jos. C. Oblak)65
Mimo življenja, Ivan Cankar) vezana v platno.....	1.20
Zapiski Tine Gramontove, (Vlad. Levstik) vez. v plat.	1.00
Gadje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno..	1.00
Kmečke povesti. (Florijan Golar)75
Viknjeva repatica. (Vladimir Levstik), dva zvezka v	
dveh vezanih knjigah	3.00
Zajedalci. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana	
v platno	1.75
Anfisa. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih...	.60
Juzkica Agičeva, (Ka. Sandor-Gjalaki), povest, 360	
strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Jag. (P. Čocholeušek), zgodovinski roman, 616 strani,	
broširana \$1.10, vezana v platno.....	1.60
Vitez iz Bdeče hiše. (Aleksander Dumas star.), zgo-	
dovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana	
v platno	1.50
Udovica, (I. E. Tomič), povest, 330 strani, broširana	
90c, vezana v platno.....	1.30
Den Gorrea. (G. Keller), roman30
V sarje Vidova. (Oton Zupančič), poezije.....	.50
Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi,	
učne in druge knjige in brošure.	
Za staro pravdo. (Fran Erjavce).....	.60
Naš jezik. (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o	
slovenakem jeziku50
Slovenski pravopis. (Dr. A. Breznik).....	.50
Glavni statistički podatki države SHS. (Dr. Jože Rus) ..	.30
Zakon biogeneze. (J. Howard Moore, prevel I. M.)..	1.50

Svetovna vojna in odgovornost socializma. (Etbin	
Kristan)80
V novo deželo. (Etbin Kristan).....	.30
Strahovi. (Etbin Kristan)20
V dobi klerikalizma. (Liberatus).....	.20
Katoliška cerkev in socializem30
Kdo uničuje proizvajanje v malem.20
Social. knjižnica. (Dva snopiča) in "Naša bogastva"	.10
Zadružna prodajalna ali konsum10
O konsumnih društvih15

Razno.

Najnovejše informacije o dobavi državljanstva Zedi-	
njenih držav40
Spoved papeža Aleksandra VI.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik	
1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921,	1.00
"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik	
1920	7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
The Brass Check. (Upton Sinclair). Študija ameriškega	
žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno.....	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za	
privatne interese	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

Franjo Halauš

Moderna

Krojaška

Delavnica

Izdelujem obleke po meri, čistim in popravljam.

DOBRA IN TOČNA POSTREŽBA.

1803 S. Throop St., Chicago, Ill.

TEL. CANAL 1395

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša tvrdka je opremljena z vsemi potrebsčinami, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,

1814 So. Throp St. Chicago, Ill.

Telefon Canal 5903.

VELIKA AMERIŠKA BOLEZEN.

Zabasnost, ali zaprtje je ena izmed pogostih ameriških bolezní. Vzroki te bolezní so različni. Ljudje, ki preveč sedijo in si niti pri kosilu in prigrzku ne privoščijo zadosti časa; ljudje, ki uživajo neredilno hrano, ki pijejo leđeno vodo in vsled drugih vzrokov, so v prvi vrsti podvrženi tej splošno znani bolezni današnje dobe. Za to bolezen imamo pa tudi splošno-znano in izvrstno ameriško zdravilo: Trinerjevo grenko vino je ime istemu. To zdravilo izčišča črevesje in zaeno utrjuje; pospešuje okus, (slast) in prebavo. Trinerjevo grenko vino je lahko uživati, ako trpite vsled neprebave, glavobola, nervoznosti in drugih želodčnih neprilik. Joseph Triner Company 1333—45 S. Ashland Ave. Chicago, skuša na vse načine zadostiti svojim odjemalcem. Snažnost, čistost enakomernost in neprekosna kvaliteta Trinerjevih zdravil je garantirana. Poskusite enkrat Trinerjevo Angelica grenko toniko; Trinerjev olajševalec kašlja (Triner's Cough Sedative) Trinerjev Liniment, ali Trinerjev Antiputrin — in gotovo boste z uspehi zadovoljni! Vaš lekarnar, ali prodajalec zdravil ima vsa ta zdravila v zalogi.

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja Josip Mrzljak in njegova obitelj. Svoječasno je stanoval na 33 Illinois St., Chicago. Rodom je iz Novog Vinodola, Hrvatsko Primorje. Prosim, ako kdo ve za njegov sedanji naslov, ali ako bo sam čital te vrstice, naj mi piše na naslov: Joseph Peričič, 782 Kansas St., San Francisco, Calif.

Naznajam bratom Slovincem, Hrvatom in Srbom, da sem odprl moderno

KROJAŠKO DELAVNICO

Izdelujemo vsakovrstna moška in ženska oblačila, čistimo, likamo in popravljamo.

Izdelujemo tudi sokolske kroje in nabavljamo sokolske potrebščine. Solidno delo, cene zmerne. Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost.

Frank Novosel**KROJAČ**

1113 W. 18th St

Chicago, Illinois

EDINI HRVATSKO-SLOVENSKI FOTOGRAF V CHICAGI, ILL.**Včelik****UMETNIŠKI FOTOGRAF.**

Izdeluje raznovrstne slike, prve vrste delo. Ako vas doslej še noben slikar ni zadovoljil s svojim delom, pridite k meni in spoznali boste, kaj je slikarska umetnost.

Ženitvene in društvene slike so naša specialiteta. Vsako delo tje garantirano.

IVAN VČELIK,

1147 W. 18th Street (Corner May St.)

ANTON KARA

1161 W. 18th St.

CHICAGO, ILL.

Trgovina s čevlji

V zalogi potrebščine za čevljarje.

CENE NIZKE

POSTREŽBA TOČNA

Slavnemu občinstvu se

priporočam v naklonjenost

ANTON KARA

Če naročiš časopis, ga tudi čitaj.

Svoboda tiska bo koristila delavstvu, kadar si bo znalo izbirati svoje čtivo.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$3.00 na leto, za pol leta \$1.50. Naroča se pri “Čas”, 1037 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

Ako si želite nabaviti knjige socialne, povestne ali kake druge vsebine, jih naročite od Proletarca. Eventualni dobiček od prodaje knjig se porabi za pokrivanje stroškov pri listu.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki JE NARODNA TISKARNA

2142-2150 Blue Island Avenue
CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

“PROLETAREC” se tiska v naši tiskarni.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljončke, itd.
Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.
Najboljše blago. Najnižje cene.

CHASE PHONOGRAPH—

Prodajamo gramafone katere izdelujemo v lastni tovarni

Naši stroji so okusno izdelani
in dajemo zanje garancijo.

Preje, predno kupite gramafon,
pridite in si oglejte naše stroje.

FRANJO PUHARIČ

lastnik

1332 West 18th St.

Chicago, Ill.

Kdo je še slišal, da morejo biti ovce složne z volkovi? Ali volk je popolnoma složen z ovco, kadar jo požre.

Naročite knjige "Za staro pravdo" in "Don Correa". Obe pošljemo za 90c.

Izšla je nova knjižica **NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV.** Vsakdo, ki želi postati ameriški državljan, bo dobil v tej knjižici vse potrebne informacije. Poleg slovenskega ima ta knjižica tudi angleško besedilo. Naročila pošljite Proletarcu.

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1638 Blue Island Ave.,

(Adv.) Chicago, Ill

SLOVENC I

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN I JEDNOT I.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$5, pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z.?

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgovina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za ples, svatbe, pogrebe itd.

Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Slovencem priporočamo v posečanje

KAVARNO MERKUR
3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

*Dobra kuhinja : : : : :
: : : : : Dobra postrežba.*

KARL GLASER, imeitelj.

Občinstvu priporočamo v naklonjenost krojaško delavnico

Božidar Knafl

1313 West 19th Street

Chicago, Ill.

Cene zmerne delo trpežno in lično

Popravljamo, čistimo in likamo

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel v starim krajem,

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK
70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

JOSEPH C. WILIMOVSKY Urar, Zlatar, Optik
Solidno blago po zmernih cenah

1840 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 60

Najstarejša zlatarska trgovina na Blue Island Ave.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.

SKALA STATE BANK

NAJSTAREJŠA SLOVANSKA BANKA V AMERIKI

Pošiljamo denar v vse kraje Slovenije in druge dele Jugoslavije in ga zamenjavamo po najvišji valuti.

Svote se točno odpošiljajo in se izplačujejo naslovljencem kar najhitrejše mogoče in brez vsakih zadržkov.

Ako hočete, da tisti, katerim pošiljate denarne svote iste prejmejo v najvišji vrednosti, tedaj se poslužujte naše državne banke, ki je vseskozi sigurna.

Za vse denarne pošiljatve garantiramo, da bodo v najbolšem redu in točno izplačane naslovljencu.

PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE

Za vse prekomorske črte za in iz Evrope. Tudi v tem oziru Vam nudi naša banka najboljšo postrežbo. Za cene parobrodskih listkov vprašajte pri nas.

ODVETNIŠKE IN JAVNO-BILJEŽNIŠKE
POSLE OBAVLJAMO TOČNO, HITRO
IN PO UGODNIH CENAH.

SKALA STATE BANK

966-68-70 W. 18th St.

CHICAGO, ILLINOIS

Grand Furniture and Upholstering Co.

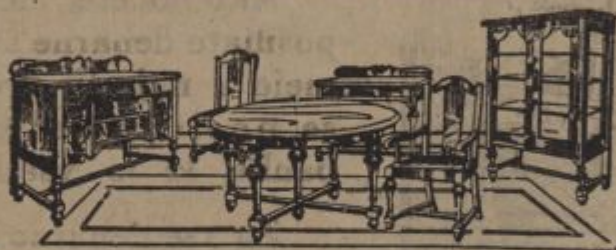
6018-20 W. 22nd St.

Cicero, Ill.

Telephone Clyde 1300

Tovarna pohištva

Zaloga vsakovrstnega pohištva, peči, preprog itd. Za vse pri nas kupljene izdelke jamčimo.

Come in now for that new
Dining Room
Furniture ~

Pospešno pazljivo obračamo na skupine hišne oprave, ki bi jo morala imeti vsaka družina. Izdelujemo v lastni tovarni. Izdelki iz najboljšega materijala, lični in trpežni. Cene nizke. Postrežba točna.

Pridi te sami in se prepričajte. Predno kupite drugje, si oglejte našo zalogo. Frank Čuhna, poslovodja

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Ozdravite svoje živce.

Kadar počutite, da ste utrujeni, zlovoljni, nervozni, ako se lahko razjezite, ako vas vznemirja šum in ropot, nemorete storiti boljega, kakor če vzamete

SEVERA'S NERVOTON

(Severov Nervoton) pravilno zdravilo in tonika. Namenjen je za take slučaje. Umiri ter ublaži živce, povzroči spanje, ki osvežuje in pojača vaš živčni sistem. Cena \$1.25. Dobite ga pri vašem lekarju. Vprašajte za Severovega. Ne jemljite drugega.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989

Kapitalistična družba je nemogoča brez izkoriščanja, kakor je drevo nemogoče brez korenin. Kapitalizem živi od profita kakor drevo od snovi, ki jih dobiva iz zemlje. Pogoj profita je pa izkoriščanje. Odkod naj bi prišel dobiček, ako bi kapitalist plačeval delavcu toliko, kolikor je njegovo delo vredno? Ravno razlika med delavčevo plačo in vrednostjo dela je kapitalistov dobiček.

Ako je torej izkoriščanje v kapitalistični družbi neizogibno in ako delavci hočejo, da ne bodo več izkoriščani, se ne morejo zadovoljiti z nobeno izpremembo v kapitalistični družbi, ampak le z odstranitvijo kapitalističnega sistema. Bojevati se morajo za tako družbo ki bo lahko živela brez

izkoriščanja, v kateri torej ne bo vladal kapitalizem.

Taka družba se imenuje socialistična. Mislimo, da ni težko razumeti, zakaj mora biti delavec v svojem interesu socialist.

Zavedno delavstvo se ne bojuje le za košček boljšega pšeničnega kruha, temveč tudi za duševno hrano, ki mu jo kapitalistična družba odreka. Če pride čas, ko se bo delavec lahko bavil tudi z globokejšimi vprašanji duha, bo tudi njegovo telesno delo, brez katerega ne more živeti družba, spoštovano. Ali tega ne bo v kapitalistični družbi, kajti kapitalizem se boji delavske izobrazbe kakor hudič križa.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Mi pošiljamo denar v
vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in
druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljave garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štešina, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.

J. KORECEK

1244 W. 18th St., CHICAGO, ILL.

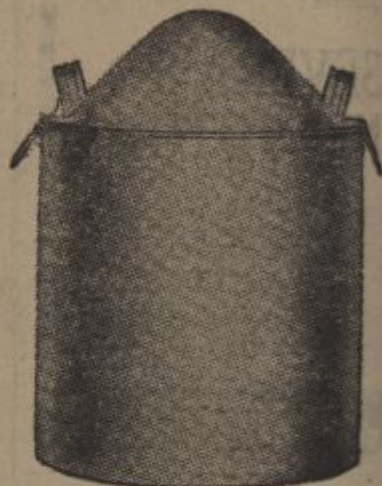
TRGOVINA Z ŽELEZNINO

in vsakovrstnim orodjem za tesarje,
mizarje, krojače itd.

Naša posebnost kotli z močnim, neprodušnim pokrovom.

Za vsako domačo vporabo. V njih lahko kuhate na pečeh s premogom ali pa plinom. Ako hočete dober kotel, izdelek domačih kleparjev, ga kupite pri nas. Cene so:

4 galone	\$ 6.00	10 "	12.00
6 "	8.00	15 "	16.00
8 "	10.00	25 "	25.00

Česke Kose, importirane iz starega kraja.

Cena importirani kosi \$2.75

Češki importirani srp, kos	\$.95
Klepalno kladivo in babca	1.60
Nakosišče35

Importirane Solingerjeve angleške britve, garantirane za eno leto, kos	\$4.95
Imptrirane Solingerjeve britve, posamezna	3.50
Solingarjeve poniklane škarje, kos	2.50
Škarje iz angleškega jekla, kos	1.80
Jermen za brušenje britev, kos	2.50
Jermen drugega izdelka za brušenje britev, kos	1.85
Stroj za striženje las, kos	3.50
Stroj za striženje las št. 1, kos	1.95

Zastonj damo vsakemu, ki kupi britvo od nas en brusilni kamen.

Pišite po naš cenik najboljših vsakojakih pušk.

1/2 palca debelosti mehke cinkove cevi \$.45	čevelj
1/2 palca debelosti bakrene cevi35 "
1/2 palca debelosti bakrene spojene cevi75 kos
Veliki bakreni lijaki65 "

Obiščite našo trgovino, da vidite našo bogato zalogo železnine, orodja itd. Za naročila po pošti priložite money order ali "cashier's check".

